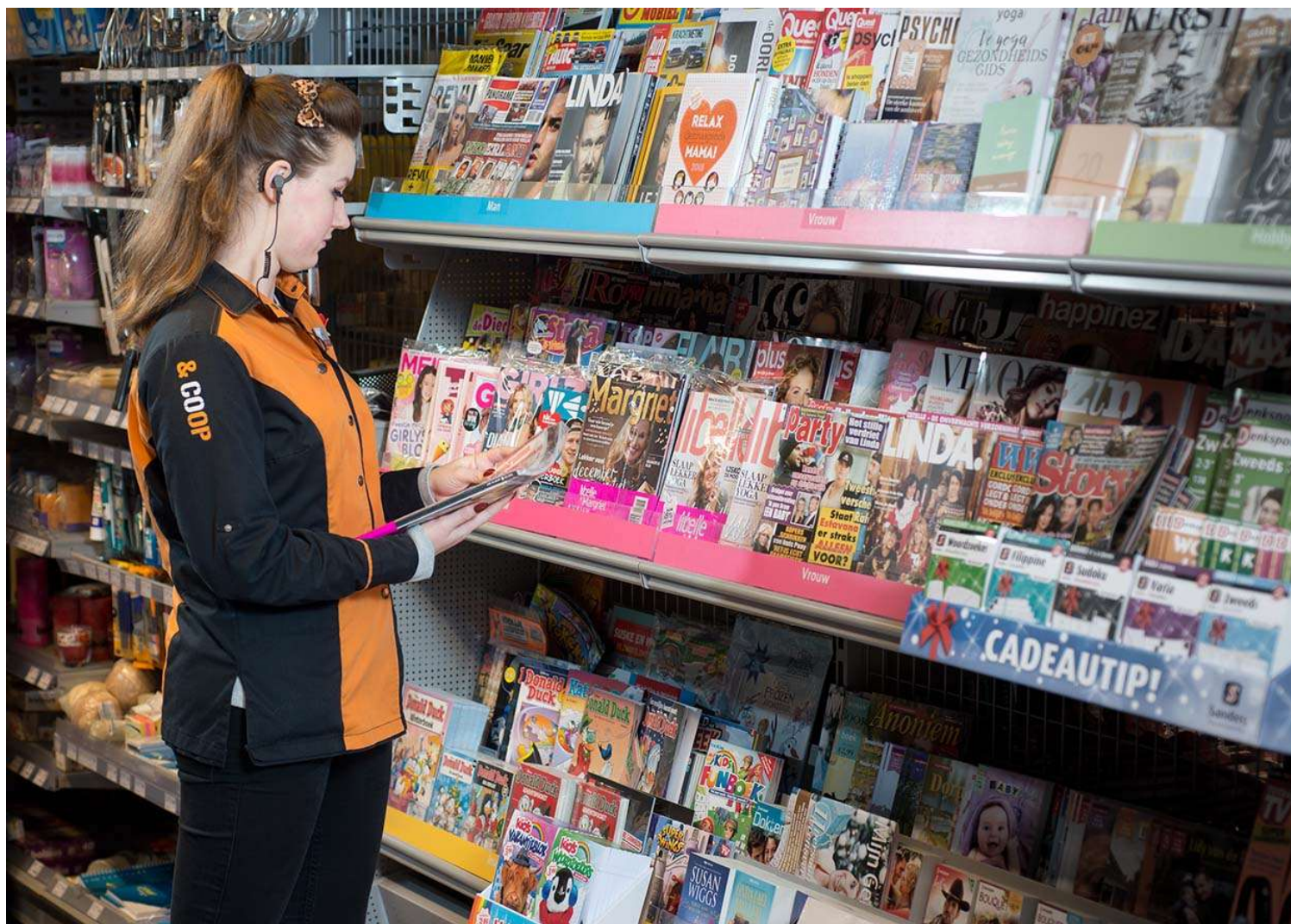

MVB-beleid

Versie	Behandeld door	Behandelwijze	Datum
1.1	BAC	MVB-beleid (update) ter adviesvorming	18 november 2024
1.2	Bestuur	MVB-beleid (update) ter besluitvorming	16 december 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Introductie.....	3
2. Doelstellingen maatschappelijk verantwoord beleggen	4
3. Strategisch (beleggings)beleid	6
4. Implementatie	8
5. Monitoring	19
6. Evaluatie en bijsturen.....	21
7. Governance	23
Bijlage I: Maatschappelijk kader.....	25
Bijlage IIa: Toelichting thema Klimaat	28
Bijlage IIb: Toelichting thema Biodiversiteit.....	31
Bijlage IIc: Toelichting thema Arbeid	34
Bijlage III: Toelichting OESO-richtlijnen en VN-Guiding Principles	37
Bijlage IV: Stembeleid.....	38
Bijlage V: Engagementbeleid.....	41
Bijlage VI: Landenbeleid	43
Bijlage VII: Risicobeheer duurzaamheidsrisico	45

1. Introductie

Inleiding

Stichting Pensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf (BPFL) staat net als haar deelnemers met beide benen in de samenleving. Het fonds ziet het ook als haar taak om via gericht beleid een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving door maatschappelijk verantwoord te beleggen (MVB). Dit komt zowel de huidige als toekomstige deelnemers ten goede. Immers, een goede en zinvolle toekomst is niet alleen gebaat bij een goed pensioen, maar ook bij een duurzame, leefbare wereld.

BPFL heeft haar MVB-ambitie en doelstellingen vastgelegd in dit Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid (MVB-beleid). Het MVB-beleid geeft ook nader weer hoe het fonds de doelstellingen wil realiseren en op welke manier er verantwoording daarover wordt afgelegd. In dit document spreken we afwisselend over MVB, duurzaamheid of ESG. ESG is een samenvoeging van milieu- (environmental) (E), sociale (S) en governance (G) duurzaamheidsfactoren; de betekenis is vergelijkbaar

Integratie van MVB in de beleggingscyclus

Het bestuur stelt de MVB-doelstellingen, -beleid en strategie vast en toetst of de uitvoering binnen de beleidskaders plaatsvindt. De MVB-doelstellingen worden toegelicht in hoofdstuk 2 van dit document. De strategie staat beschreven in hoofdstuk 3. De implementatie komt aan bod in hoofdstuk 4, de tussentijdse monitoring in hoofdstuk 5 en de evaluatie van het MVB-beleid in hoofdstuk 6. De betrokken partijen bij het MVB-beleid en de rolverdeling aan de hand van een RASCI-matrix staan beschreven in hoofdstuk 7.

Het bestuur houdt bij het vaststellen van het beleid rekening met het maatschappelijk kader en de voorkeuren van de belanghebbenden van het fonds. In de implementatie beoordeelt de BAC welke instrumenten binnen de beleggingscategorieën moeten worden toegepast om de MVB-doelstellingen te realiseren. De instrumenten die BPFL gebruikt bij de implementatie van het MVB-beleid zijn screening, uitsluiting, best-in-class, positieve selectie, stemmen en engagement en impact beleggen. De commissie beoordeelt in het managerselectietraject hoe de vermogensbeheerders deze instrumenten in het beleggingsproces integreren. De BAC blijft hier ook na selectie op toezien in de reguliere monitoring. De BAC rapporteert aan het bestuur over de voortgang en behaalde resultaten. De deelnemers worden ook over de resultaten geïnformeerd in het MVB-jaarverslag.

2. Doelstellingen maatschappelijk verantwoord beleggen

Doelstellingen

De doelstellingen die het fonds hanteert voor haar MVB-beleid liggen in het verlengde van de missie en de pensioendoelstelling van het fonds en passen in het maatschappelijke kader. De missie is zorgdragen van een goede, duurzame en kosten-efficiënte uitvoering van de pensioenregeling. In het MVB-beleid is vastgelegd hoe het pensioenfonds via de beleggingsportefeuille een positieve bijdrage levert aan duurzaamheid, hoe het de negatieve bijdrage tracht te minimaliseren en hoe het risico's beheerst die kunnen resulteren in o.a. financiële of reputatie schade. Per doelstelling lichten wij toe waarom het pensioenfonds dit belangrijk vindt.

1. BPFL streeft naar het vermijden van negatieve maatschappelijke impact;

BPFL vindt het belangrijk om ernstige schendingen van het milieu en de maatschappij te vermijden. Dit betekent dat sommige beleggingen worden uitgesloten op specifieke gronden en dat er waar mogelijk een best-in-class beleid wordt gevoerd, bijvoorbeeld door het gebruik van ESG-ratings. Daarnaast probeert BPFL veranderingen te realiseren door te stemmen op aandeelhoudervergaderingen en de dialoog aan te gaan met partijen waar ruimte voor verbetering is (engagement).

BPFL beoordeelt daarnaast landen aan de hand van het landenbeleid op onder andere milieu- (inclusief klimaat) en sociale (inclusief arbeid) factoren om negatieve impact te vermijden. Er wordt niet belegd in staatsobligaties of staatsgecontroleerde ondernemingen van landen die niet voldoen aan een minimum niveau.

De invulling van de strategie wordt nader toegelicht in het volgende hoofdstuk. BPFL maakt inzichtelijk waar eventuele materiële negatieve maatschappelijke impact zich in de beleggingsportefeuille voordoet en hoe dit zich manifesteert. Dit is de eerste stap in de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico's. Een toelichting op deze cyclus is opgenomen in bijlage VII.

2. Per 2050 moeten alle beleggingen klimaatneutraal zijn, conform het klimaatakkoord waar pensioenfondsen BPFL zich aan heeft gecommitteerd via de sector;

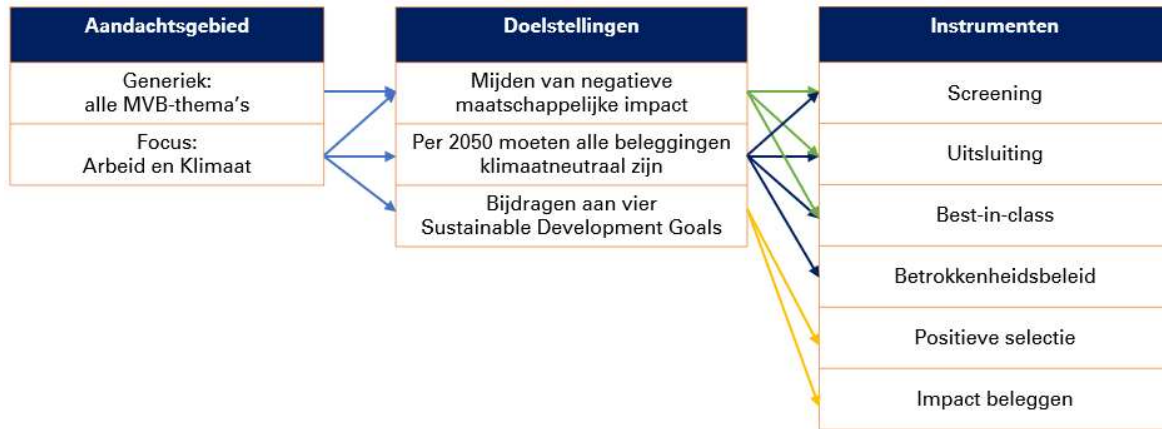
BPFL ziet dat klimaatverandering, en daaraan gerelateerd het verlies van biodiversiteit, wereldwijd een ongekende uitdaging vormt met grote negatieve effecten voor de samenleving. Daarnaast kunnen deze negatieve effecten ook tot waardedalingen van beleggingen leiden. Het pensioenfonds weet dat deelnemers het klimaatthema belangrijk vinden en van mening zijn dat het fonds hieraan een bijdrage moet leveren.

Door de reductie van de CO₂-voetafdruk van de beleggingen draagt BPFL bij aan het behalen van de klimaatdoelstelling om uiterlijk in 2050, maar liefst eerder, klimaatneutraal te zijn en wordt tevens het risico van een waardedaling (via bijvoorbeeld zogenaamde stranded assets) beheerst. Het pensioenfonds hanteert sinds 2019 het ambitieuze reductiepad van de Paris Aligned Benchmark. Deze referentiebenchmark streeft naar een initiële reductie van de CO₂-voetafdruk met 50%, gevolgd door een jaarlijkse afname van de uitstoot met 7%. Ieder jaar wordt in het MVB-jaarverslag de aansluiting bij dit pad weergegeven. Bij onvoldoende progressie worden additionele maatregelen overwogen en beoordeeld om de reductie te versnellen.

3. Het fonds wil bijdragen aan vier Sustainable Development Goals.
 - SDG 7: Betaalbare en duurzame energie;
 - SDG 8: Waardig werk en economische groei;
 - SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie;
 - SDG 13: Klimaatactie.

BPFL richt zich specifiek op de thema's Arbeid en Klimaat. Deze worden nader toegelicht in bijlage II. SDG 8 is gerelateerd aan het thema Arbeid en de SDG's 7, 12 en 13 aan het thema Klimaat. Het pensioenfonds beoogt een netto positieve bijdrage te leveren aan voorgenoemde ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals - SDG's) door meer te beleggen in bedrijven of objecten die een positieve bijdrage leveren en minder te beleggen in bedrijven die een negatieve bijdrage leveren aan deze SDG's.

De onderstaande figuur geeft schematisch de relatie weer tussen MVB-aandachtsgebieden, de MVB-doelstellingen en de instrumenten die worden gebruikt om deze te realiseren. In het hoofdstuk Implementatie worden de instrumenten en de toepassing in uiteenlopende beleggingscategorieën toegelicht.

3. Strategisch (beleggings)beleid

In het strategisch beleggingsbeleid van BPFL is een toelichting gegeven op de beleggingscyclus. BPFL integreert MVB in elke stap van de beleggingscyclus om haar doelstellingen te realiseren en duurzaamheidsrisico's te beheersen.

Investment cases

Voor elke beleggingscategorie wordt een investment case opgesteld om de passendheid van de categorie te bepalen. De investment case beschrijft ook de duurzaamheidsaspecten van de betreffende categorie, inclusief eventuele materiële negatieve maatschappelijke impact en/of impact op het verwachte rendement. Dit betreft de aard en materialiteit van duurzaamheidsrisico's en mogelijkheden om deze te beperken of met de categorie een positieve bijdrage te leveren. In de implementatiecriteria wordt, op hoofdlijnen, vastgelegd waar een mogelijke allocatie aan dient te voldoen. Dit zijn eveneens criteria ten aanzien van ESG-implementatie. Deze investment case wordt voor iedere beleggingscategorie om de drie jaar geëvalueerd.

ALM-studie

De ALM-studie vormt het fundament voor de strategische allocatie naar beleggingscategorieën. Daarnaast wordt met de ALM-studie inzicht geboden in duurzaamheidsrisico's door middel van (deterministische) scenario's. Vooral nog ligt de focus op de gevoeligheid voor klimaatscenario's.

Beleidsmatige uitgangspunten implementatie

De uitkomsten van de ALM-studie worden vertaald naar de normallocatie naar beleggingscategorieën en een rente- en valuta-afdekking. Voor deze allocatie moet de implementatie worden vormgegeven. Hierbij wordt duurzaamheid met behulp van uiteenlopende instrumenten geadresseerd om negatieve maatschappelijke impact zoveel mogelijk te vermijden. Deze instrumenten (en de toepassing hiervan), verder beschreven in hoofdstuk 4, verschillen per beleggingscategorie.

Om de doelstellingen te realiseren geldt een aantal beleidsmatige uitgangspunten:

- BPFL wil alleen beleggen in beleggingsfondsen of mandaten die volledig aan de uitsluitingenlijst en het landenbeleid voldoen;
- Streven naar best-in-class implementatie of het leveren van een positieve bijdrage door selectie waar mogelijk;
- Beleggingen moeten passen binnen het PAB-reductiepad voor CO₂-emissies;
- Beleggingen kunnen niet strijdig zijn met de thema's van BPFL;
- BPFL wil concentraties en spreiding als gevolg van MVB-implementatie (waaronder sector- en regiowegingen) beheersen;
- BPFL is geen koploper bij het ontwikkelen van oplossingen voor sectorbrede openstaande MVB-vraagstukken, wel haakt BPFL in vroeg stadium aan.

Risicobeheer duurzaamheidsrisico

BPFL houdt binnen de beleggingscyclus rekening met duurzaamheidsrisico's. We spreken van een duurzaamheidsrisico als ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren kunnen leiden tot financiële, reputatie- of operationele schade voor BPFL of de maatschappij. Bij iedere stap, van de risicohouding en uitgangspunten tot monitoring en evaluatie, weegt het pensioenfonds de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren mee in lijn met het IRM-beleid¹. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de waarschijnlijkheid van het optreden en de ernst van de belangrijkste ongunstige effecten, met inbegrip van het potentieel onherstelbare karakter. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met een mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging. Ook zijn er wettelijke vereisten op het gebied van duurzaamheid waar BPFL aan dient te voldoen. Dit betekent dat er ook risico's op het niet nakomen daarvan bestaan (compliance-risico). De risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico van BPFL wordt toegelicht in de bijlage VII. In deze bijlage zijn ook de duurzaamheidsrisico's weergegeven die BPFL heeft geïdentificeerd en is de cyclus uitgewerkt.

¹ Integraal Risico Management Beleid van het pensioenfonds

Voor ieder als materieel geïdentificeerd duurzaamheidsrisico wordt de impact op het pensioenfonds beoordeeld en een risicohouding bepaald. Als het risico niet past binnen de risicohouding worden (additionele) beheersmaatregelen getroffen. Het duurzaamheidsrisico wordt gemonitord en getoetst aan de risicohouding. De inrichting van de risicobeheercyclus wordt ook periodiek geëvalueerd. Ter verbetering van de risicobeheercyclus worden doelen en maatregelen geformuleerd.

De beheersing van duurzaamheidsrisico's aan de hand van de MVB-instrumenten betekent dat het pensioenfonds niet belegt in het volledige beleggingsuniversum van de voor het pensioenfonds relevante beleggingscategorieën. Dit betekent dat de MVB-keuzes van het pensioenfonds kunnen leiden tot een ander financieel resultaat. Het rendement en risico van beleggingen waar het pensioenfonds niet in belegt introduceren alternatieve kosten van duurzaamheid, ook wel 'opportunity loss' genoemd. Dit kan zowel positief als negatief uitvallen. Het pensioenfonds beoogt sterke afwijkingen te beperken door de beheersing van concentraties en behouden van spreiding (waaronder sector- en regiowegingen).

Beloningsbeleid

Het pensioenfonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Dit houdt onder meer in dat het beloningsbeleid passend is en in verhouding staat tot de verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag. Er zijn geen prestatie gerelateerde beloningen. Het hanteren van een vaste beloning betekent ook dat duurzaamheidsrisico's geen rol spelen in het bepalen van de beloning en niet zijn geïntegreerd in het beloningsbeleid.

BPFL verwacht van vermogensbeheerders dat zij ook een verantwoord beloningsbeleid hanteren dat niet materieel afwijkt van het beleid van BPFL (met in achtneming van de unieke kenmerken van de branche) en niet leidt tot te hoge risico's. De beoordeling van het beloningsbeleid van vermogensbeheerders is onderdeel van het managersselectieproces. De implementatiecriteria van de beleggingscategorieën, inclusief ESG-criteria, zijn vastgelegd in de Investment Cases.

Ook in haar beleggingen houdt het pensioenfonds rekening met een verantwoord en beheerst beloningsbeleid. De uitgangspunten van het beloningsbeleid worden gereflecteerd bij de uitvoering van de verschillende MVB-instrumenten. Aandacht voor het beloningsbeleid is met name relevant in het betrokkenheidsbeleid (stemmen en dialoog). Deze instrumenten – die worden ingezet bij de implementatie van beleggingen - worden in het volgende hoofdstuk nader toegelicht.

Fiscaal beleid

Voor al haar beleggingen, zowel liquide als illiquide, wenst het pensioenfonds te streven naar eerlijke belasting. Het fiscale beleid van het fonds in het kader van het betalen 'van eerlijke belasting' is in bijlage VIII uiteen gezet.

4. Implementatie

Het pensioenfonds beoordeelt bij de implementatie van iedere beleggingscategorie het MVB-beleid van de vermogensbeheerders en welke instrumenten gebruikt worden om de doelstellingen te realiseren. De toepasbaarheid en effectiviteit van ieder instrument verschilt per beleggingscategorie. Hierbij maakt het fonds gebruik van (meerdere) vooraanstaande dataproviders (o.a. MSCI, ISS en GRESB). In de toekomst komen ook nieuwe databronnen beschikbaar onder andere onder invloed van SFDR. Gebruik van gerenommeerde partijen moet het operationele risico dat ESG-data kwalitatief onvoldoende is ondervangen.

Voor 2025 heeft het pensioenfonds als één van de speerpunten in het beleggingsplan opgenomen om nader aandacht te besteden aan de ESG ambitie en de doorvertaling van deze ambitie naar het beleggingsbeleid.

Integratie MVB in het beleid van de vermogensbeheerders

Voor iedere beleggingscategorie beoordeelt BPFL in het managerselectieproces of MVB voldoende geïntegreerd is in het beleggingsproces van de vermogensbeheerder en aansluit bij het MVB-beleid van BPFL.

BPFL verwacht van vermogensbeheerders dat zij een MVB-beleid hanteren dat niet materieel afwijkt van het MVB-beleid van BPFL en niet leidt tot te hoge risico's of dat zij passief een index volgen die het MVB-beleid van BPFL reflecteert. Dit betekent onder andere dat de OESO-richtlijnen en de VN Guiding Principles worden onderschreven en due diligence naar duurzaamheidsrisico's wordt uitgevoerd. De implementatiecriteria van de beleggingscategorieën, inclusief ESG-integratie, zijn vastgelegd in de Investment Cases. Indien een bestaande vermogensbeheerder materieel afwijkt van het MVB-beleid van BPFL wordt een dialoog gestart. Dit gebeurt ook als een beleidswijziging door BPFL hier aanleiding toe geeft.

Beschikbare en gebruikte instrumenten

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialoog		
Aandelen	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
Euro Staatsobligaties / LDI	✓	✓	X	Nvt	X	X	✓
Bedrijfsobligaties (IG / HY)	✓	✓	✓	Nvt	✓	X	X
Nederlandse hypotheek	✓	Nvt	Nvt	Nvt	✓	Nvt	Nvt
Staatsobligaties opkomende landen (EMD)	✓	✓	X	Nvt	X	X	Nvt
Onderhandse leningen (direct lending)	✓	✓	Nvt	Nvt	✓	Nvt / ✓	Nvt
Alternative credit	✓ / X	✓	Nvt	Nvt	✓	Nvt	Nvt
Genoteerd onroerend goed	✓	X	X	✓	✓	✓	Nvt
Niet-genoteerd onroerend goed	X	Nvt	✓	✓	✓	Nvt	Nvt
Infrastructuur	X	Nvt	✓	✓	✓	✓	X
Liquideiteiten	X	✓	Nvt / ✓	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt

BPFL hanteert diverse instrumenten om invulling te geven aan het MVB-beleid en de doelstellingen te realiseren. Per beleggingscategorie worden de geschikte en doelmatige instrumenten bepaald. Bovenstaande tabel biedt inzicht welke instrument per categorie gebruikt wordt (✓), niet wordt gebruikt (X) of niet van toepassing is (Nvt). Hieronder volgt een toelichting per instrument.

Screening

Het doel van screening is om beter inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de (onderliggende) beleggingen en naleving van de beleidskeuzes van BPFL. Op kwartaal- en jaarbasis worden de beleggingen van het pensioenfonds gescreend (met behulp van dataproviders MSCI ESG en ISS) op diverse MVB-aspecten, zoals ESG-ratings, controverses, schendingen van de VN Global Compact, ongewenste sectoren en CO₂-uitstoot. In het geval van CO₂-uitstoot wordt de totale uitstoot ook vergeleken met het PAB-reductiepad. Op jaarbasis screent het pensioenfonds de belangrijkste ongunstige effecten van de beleggingsportefeuille op duurzaamheidsfactoren (zogenaamde SFDR Principle Adverse Impact indicatoren, SFDR PAI's). Deze resultaten worden op de website gepubliceerd. De screening vereist periodiek lookthrough informatie in de verschillende fondsen en mandaten in de portefeuille van BPFL.

Uitsluiting (negatieve screening)

BPFL hanteert een raamwerk om te bepalen welke beleggingsmogelijkheden het pensioenfonds wenst uit te sluiten van het beleggingsuniversum, naast de wettelijk verplichte uitsluitingen. In dit raamwerk maakt het pensioenfonds onderscheid tussen ondernemingen en landen.

Beleggingsinstrumenten uitgegeven door ondernemingen worden uitgesloten op basis van de volgende uitgangspunten:

- De onderneming is betrokken bij een product of dienst waarvoor geldt dat:
 - Er zijn internationale verdragen / conventies die het gebruik van het product / dienst of de specifieke belegging verbieden of er naar streven om het significant te reduceren;
 - Het product / dienst is (a) per definitie schadelijk voor mensen en/of het milieu en (b) heeft een hoge negatieve impact op mensen en/of het milieu, wanneer het gebruikt wordt zoals het bedoeld is;
 - Het product is niet essentieel (geen schadelijk effect als het niet meer bestaat);
- Engagement met het bedrijf leidt niet tot een verandering naar een situatie met niet-schadelijke producten/diensten;
- Het bedrijf is direct betrokken bij de productie van het product / dienst of is significant indirect betrokken bij het product / dienst via de distributie en/of verkoop (detailhandel en toeleveranciers).

Uitsluiting is belangrijk voor het realiseren van de maatschappelijke doelstellingen van het pensioenfonds (thema's).

Voor landen geldt dat het pensioenfonds niet wenst te beleggen in staatsobligaties uitgegeven door controversiële landen op het gebied van duurzaamheidscriteria. Beleggingsinstrumenten uitgegeven door staatsgecontroleerde onderneming in dergelijke landen worden eveneens uitgesloten. Landen worden als controversieel gezien in deze context indien ze niet voldoen aan de minimum criteria op milieu-(E), sociale (S) en/of governance(G)-indicatoren zoals vastgelegd in het landenbeleid (zie bijlage VI).

De onderstaande tabel geeft het volledige overzicht van uitgesloten landen en producten/diensten

Uitsluiting	Reden van uitsluiting
Landen	
Sanctielijst EU of VN	Beleggingen in financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU (EU Sanctielijst) of de VN (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven zijn uitgesloten. Indien BPFL een belegging in instrument uitgegeven door een land op de sanctielijst bezit is er geen wettelijke plicht om deze belegging direct te verkopen. Het

Uitsluiting	Reden van uitsluiting
	pensioenfondsen zal er wel naar streven om deze belegging op enig moment kostenefficiënt te verkopen.
Controversiële landen en hieraan gekoppelde staatsgecontroleerde ondernemingen	– Veroorzaken van maatschappelijke negatieve impact op gebied van milieu (inclusief klimaat), sociaal beleid (arbeidsrechten) en governance (democratische rechten) Conform landenbeleid (zie bijlage VI), periodieke evaluatie
Producten/diensten	
De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van controversiële wapens: – clusterbommen; – landmijnen; – nucleaire wapens; – biologische en chemische wapens.	– In strijd met internationale verdragen en conventies – Wettelijk verplicht (clusterbommen, strikte toepassing hiervan)
De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten.	– Brengt ernstige schade toe aan de gezondheid, geen veilige mate van gebruik, dialoog is zinloos – In strijd met het VN Global Compact initiatief
Bedrijven die de VN Global Compact principes en OESO-richtlijnen materieel en structureel schenden. Dit omvat het uitsluiten van bedrijven waarvan bekend is dat zij de mensen- of arbeidsrechten op grove wijze schenden, ernstige schade toebrengen aan het milieu zoals biodiversiteitsverlies, ontbossing en waterschaarste; of betrokken zijn bij ernstige fraude ernstige milieuschade veroorzaken of betrokken zijn bij ernstige fraude.	Het pensioenfonds onderschrijft de VN Global Compact principes en OESO-richtlijnen. Ondernemingen die deze principes ernstig en structureel schenden passen niet bij de uitgangspunten van het fonds.
De extractie van kolen en productie van energie op basis van kolen (kolen mijnbouw en kolencentrales).	Energiegeneratie op basis van kolen is een van de meest CO ₂ intensieve vormen van energieproductie en voorkomen het behalen van de klimaatdoelstelling
De productie van teerzandolie (onconventioneel)	Energiegeneratie op basis van teerzandolie is een van de meest CO ₂ -intensieve vormen van energie en voorkomt het behalen van de klimaatdoelstelling. De uitkomsten van dialoog zijn onzeker in deze sector.
De grootste klimaatvervuilers (bedrijven met grootste CO ₂ -emissie)	Indien verdere aanscherping nodig is voor het behalen van de klimaatdoelstelling, mogelijke toepassing te bepalen per beleggingscategorie

De lijst van uitsluitingen wordt periodiek bijgewerkt en jaarlijks gepubliceerd op de website van het pensioenfonds als bijlage van het MVB-jaarverslag. Het uitsluitingsbeleid geldt voor alle beleggingen. Voor beleggingsfondsen geldt de uitsluitingslijst als selectie- en evaluatiecriterium. De naleving van de uitsluitingenlijst maakt onderdeel uit van de monitoring van de vermogensbeheerder. Indien toch een positie in een uitgesloten onderneming wordt aangetroffen wordt de vermogensbeheerder van dat mandaat geïnstrueerd om afscheid van de positie te nemen. Bij een beleggingsfonds zal het pensioenfonds met de vermogensbeheerder in dialoog treden. In het uiterste geval wordt afscheid genomen van het beleggingsfonds. In de rapportage en het MVB-jaarverslag toont het pensioenfonds de resultaten van de screening op de uitsluitingslijst.

Best-in-class benadering

Het pensioenfonds kiest er voor om een best-in-class aanpak te hanteren. Met een best-in-class aanpak wordt nagestreefd om alleen te beleggen in ondernemingen die binnen hun sector goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen en bijdragen aan de verwezenlijking van de SDG's. Dit gaat verder dan enkel het uitsluiten van ondernemingen gericht op het voorkomen van schade ('do no harm'); best-in-class richt zich op de insluiting van goed presterende presteren ('do good'). Deze benadering geeft MVB een belangrijke plek in het beleggingsproces, waardoor de grootste duurzaamheidsrisico's afnemen en de positie ten aanzien van de thema's

klimaat en arbeid verbetert. Dit betekent bijvoorbeeld dat energiebedrijven die elektriciteit opwekken door middel van hernieuwbare bronnen een grotere kans maken om in de portefeuille te worden opgenomen.

Deze aanpak heeft als nadeel dat mogelijk geen dialoog (meer) kan worden gevoerd met ondernemingen die achterblijven op gebied van MVB. Dit nadeel is voor het pensioenfonds acceptabel, aangezien het fonds er de voorkeur aan geeft om het pensioenvermogen en de bestuurlijke aandacht te richten op ondernemingen die positief presteren op MVB. Daarnaast kan het fonds middels het onderschrijven van collectieve beleggersinitiatieven alsnog druk uitoefenen op bedrijven om hun bedrijfsvoering aan te passen.

Het best-in-class beleid wordt vormgegeven door de selectie van ondernemingen op basis van 'ESG ratings' of equivalent. De ESG-rating is een systematiek waarbij een ESG Research provider bedrijven beoordeelt op hun ESG-beleid en uitvoering en hier een score ('rating') voor geeft. Deze rating volgt vaak dezelfde schaal als bij de breder bekende kredietrating. AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke. Als de schaal anders is **voor een specifieke beleggingscategorie staat dit in de sectie 'Instrumenten per beleggingscategorie' van dit hoofdstuk bij de desbetreffende categorie vermeld**. De ESG rating is een relatieve score waarbij ondernemingen worden vergeleken binnen de sector waarin de onderneming actief is. De rating geeft een vooruitkijkend oordeel over de onderneming op de ESG-onderdelen, waarbij de wegingen van de onderdelen afhankelijk zijn van de activiteiten van de onderneming. Zo weegt het onderdeel E (environmental) binnen de sector Utilities (elektriciteitscentrales) zwaarder dan onderdeel S (social). De rating is voor een groot deel vooruitkijkend omdat er niet alleen wordt gekeken naar misstanden in het verleden, maar vooral naar de huidige risico's en de risicobeheersing.

Betrokkenheidsbeleid

BPFL is zich bewust van de invloed die het fonds als belegger kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier invulling aan te geven. Daarom is het betrokkenheidsbeleid geformuleerd, wat bestaat uit stembeleid op aandelen en het aangaan van een dialoog (engagement) met ondernemingen (inclusief uitgevers van obligaties) en vermogensbeheerders.

Stembeleid

Het uitoefenen van stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen kan positieve invloed hebben op de governancestructuur van bedrijven en voor de waarde van een belang van BPFL in een onderneming. Daarom maakt het fonds zoveel mogelijk gebruik van haar stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen. Tevens streeft het fonds ernaar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive (SRD II) of toe te lichten als dit niet volledig mogelijk is ('comply or explain').

BPFL heeft het stembeleid waaronder de uitgangspunten dit beleid opgenomen in bijlage IV. Bij deze uitgangspunten – ook wel bekend als proxy voting principles – staan de MVB-ambitie, het principe langetermijnwaardecreatie, en de gekozen thema's (Arbeid en Klimaat) als onderdeel van de ecologische en sociale uitgangspunten centraal. Dit wil zeggen dat het pensioenfonds bij het stemmen bijvoorbeeld goede governance (verantwoording en transparantie, beloningsbeleid), milieu- en klimaat, eerlijke belastingbijdrage, arbeidsomstandigheden en mensenrechten belangrijk vindt.

Bij stembesluiten zijn nationale governance codes en wet- en regelgeving relevant, terwijl in het stembeleid ook wereldwijde 'best practices' ten aanzien van corporate governance terugkomen. Het pensioenfonds leent geen aandelen uit en leent geen aandelen in van anderen ('securities lending') met als doel om de stemrechten op deze aandelen uit te oefenen. Het stembeleid dekt daarmee de gehele aandelenportefeuille van het pensioenfonds.

Dialoog ('engagement')

Het pensioenfonds oefent zowel als aandeelhouder als obligatiehouder invloed uit door in gesprek te gaan met bedrijven. Het pensioenfonds voert geen gesprekken met overheden. De gesprekken met bedrijven zijn gericht op het stimuleren van verantwoordelijk gedrag, duurzaamheidspraktijken en goede governance met de intentie om op de lange termijn financiële en/of maatschappelijke waarde te creëren en (duurzaamheids)risico's te verkleinen. BPFL heeft het engagementbeleid opgenomen in bijlage V.

In essentie is engagement gericht op 2 aspecten:

1. Engagement voor verandering;

2. Engagement voor beleidsbeïnvloeding en samenwerking.

Doordat BPFL ook participeert in beleggingsfondsen kan niet altijd worden besloten om afscheid te nemen van een onderneming indien de dialoog geen resultaat levert. In dit geval wordt de dialoog gestart met de vermogensbeheerder van het beleggingsfonds via de fiduciair manager als onderdeel van het reguliere proces van managermonitoring. Het is overigens wel waarschijnlijk dat de onderneming bij (potentiële) negatieve impacts op basis van best-in-class beleid (ESG-rating) of de uitsluitingscriteria (VN Global Compact en OESO-richtlijnen) alsnog uit de portefeuille zal worden verwijderd. In het uiterste geval kan afscheid worden genomen van het betreffende fonds. In het geval van maatwerkinvullingen kan het pensioenfonds zelf besluiten de onderneming direct uit de portefeuille te verwijderen.

In het MVB-jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de engagementactiviteiten van het fonds.

ESG-procesvoering ('litigation')

Procesvoering verwijst naar een juridisch proces waarbij twee partijen, meestal individuen of bedrijven, betrokken zijn bij een geschil en dit voorleggen aan een rechtbank om een beslissing te verkrijgen. Procesvoering wordt steeds prominenter gebruikt om actie te realiseren / af te dwingen op het gebied van klimaat maar ook andere duurzaamheidsonderwerpen. Stakeholders het gevoel hebben dat bedrijven tekortschieten of beleggers misleiden. Het pensioenfonds is niet actief bezig met ESG-procesvoering. Enerzijds gelooft het pensioenfonds dat de andere instrumenten van het betrokkenheidsbeleid (stemmen en dialoog) in eerste instantie beter bij het pensioenfonds passen, procesvoering is het laatste escalatiemiddel, en anderzijds beschikt het pensioenfonds niet over de operationele inrichting en de benodigde expertise en brengt procesvoering hoge kosten met zich mee. Indien het pensioenfonds participeert in een beleggingsfonds dan beslist de beheerder van het fonds over de ESG-procesvoering.

Daarentegen heeft het pensioenfonds er wel voor gekozen om bij vermeend wanbestuur door bedrijven als gevolg van fraude (boekhoudfraude, ontduiking van wetten regelgeving), corruptie en omkoping zich bij te laten staan door partijen gespecialiseerd zijn in zogenaamde class actions. Dit zijn collectieve rechtszaken of massaschadeclaims waarin een collectief van beleggers (op een no cure – no pay basis) rechtszaken aanspant tegen bedrijven, wanneer financiële schade is geleden door beleggers als gevolg van wanbestuur en duidelijke aanwijzingen bestaan voor wanbestuur. Voorbeelden zijn o.a. Toshiba en Steinhoff (vermeende boekhoudfraude), diverse banken (manipulatie van benchmarks) en Volkswagen (dieselgate).

Positieve selectie

BPFL heeft als doelstelling een bijdrage te leveren aan vier SDG's. SDG 8 relateert aan het thema Arbeid en SDG's 7, 12 en 13 relateren aan het thema Klimaat.

De bijdrage kan worden gerealiseerd door meer te beleggen in bedrijven die een positieve bijdrage leveren en minder te beleggen in bedrijven die een negatieve bijdrage leveren aan deze SDG's. Dit instrument onderscheidt zich van best-in-class beleggen doordat er gericht accenten worden aangebracht naar de vier SDG's. Best-in-class richt zich meer op bedrijven die goed scoren op ESG-factoren in het algemeen.

Dit instrument is erg afhankelijk van beschikbare data en de toepasbaarheid verschilt daardoor per beleggingscategorie.

Impact beleggen

Impact beleggingen financieren nieuwe initiatieven die concreet bijdragen aan oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken. Impact beleggingen worden als volgt gedefinieerd:

- De beleggingen hebben naast een financieel rendement een expliciete maatschappelijke doelstelling. Dit wordt ook wel intentionaliteit genoemd;
- De beleggingen hebben een expliciete maatschappelijke toegevoegde waarde. Zonder de impact belegging zou deze waarde er niet komen. Dit wordt ook wel additionaliteit genoemd;
- De impact van de belegging is meetbaar of er is een concrete ambitie om de output te gaan meten (bijvoorbeeld als de data nog niet beschikbaar is);
- De beleggingen hebben geen negatieve impact en daarnaast relevantie voor de door het fonds gekozen thema's Klimaat en/of Arbeid.

Het pensioenfonds heeft in 2023 een eerste verkenning gedaan waar impact beleggingen te realiseren zijn. Het pensioenfonds wil zoals eerder benoemd in 2025 nader aandacht besteden aan de ESG ambitie en de doorvertaling van deze ambitie naar het beleggingsbeleid. Impactbeleggen zal als instrument om deze ambitie te realiseren onderzocht worden.N

Instrumenten per beleggingscategorie

Per beleggingscategorie worden verschillende instrumenten gehanteerd.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogo		
Aandelen	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X

Aandelen

Binnen de categorie aandelen worden alle instrumenten toegepast, met uitzondering van impact beleggen, zowel bij ontwikkelde als opkomende landen.

Voor aandelen ontwikkeld wereldwijd gebruikt het fonds een benchmark waarin MVB-aspecten zijn geïntegreerd. Deze aspecten sluiten aan bij het MVB beleid van het fonds. In deze benchmark zijn additionele uitsluitingscriteria (met een tolerantiegrens van 5% van de omzet) van toepassing, naast het huidige uitsluitingenraamwerk zoals in dit hoofdstuk beschreven. Deze additionele criteria zijn alcohol, civiele en conventionele wapens, gokken, nucleaire energie, genetisch gemodificeerde organismen, adult entertainment en fossiele brandstof reserves en extractie (naast thermische kolen ook onconventionele olie en gas).

Daarnaast wordt een best-in-class aanpak gehanteerd waarbij belegd wordt in de 50% bedrijven per sector met de hoogste ESG-rating. Bovendien wordt meer belegd in bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan de door het fonds gekozen thema's en geselecteerde SDG's. Om klimaatrisico te beheersen en de CO₂-uitstoot van de beleggingsportefeuille te reduceren sluit het fonds bovendien de 20% grootste vervuilers uit met een maximum van 30% per sector. Dit resulteert in een aanzienlijke reductie. Deze CO₂-reductie kan verder verhoogd worden als dit noodzakelijk is om de doelstellingen van het Klimaatakkoord te realiseren.

Voor aandelen opkomende landen gebruikt het fonds net als bij aandelen ontwikkeld wereldwijd een duurzame benchmark. Ook deze benchmark sluit aan bij het MVB beleid van het fonds. In deze benchmark zijn, in lijn met de methodiek voor ontwikkelde landen, ook de additionele uitsluitingscriteria, de best-in-class aanpak, SDG-bijdragen en uitsluiting van de grootste vervuilers van toepassing. Staatsgecontroleerde ondernemingen worden uitgesloten op basis van het landenbeleid (bijlage VI).

De vermogensbeheerders van aandelen ontwikkelde en opkomende landen stemmen namens het pensioenfonds op aandeelhoudersvergaderingen op basis van onder andere het duurzame stemprofiel (SRI) van proxy voting adviseur ISS. Dit stemprofiel is in overeenstemming met de uitgangspunten van het stembeleid van het pensioenfonds.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogo		
Euro Staatsobligaties / LDI	✓	✓	X	Nvt	X	X	✓

Euro Staatsobligaties / LDI

BPFL streeft naar een weging van 20% voor groene en sociale obligaties als onderdeel van de staatsobligatiebeleggingen. Dergelijke obligaties worden hoofdzakelijk uitgegeven door supranationale instellingen (bijv. Wereldbank of Europese Investeringsbank), overheden en aan overheden gerelateerde agentschappen en dienen voor het verbeteren van het milieu, klimaat of sociale omstandigheden. De staatsobligaties moeten voldoen aan de criteria van de Green Bond Standard van de EU om als groen aangemerkt te worden. In bijlage IX is het beleid ten aanzien van groene en sociale obligaties verder uitgewerkt.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogoog		
Bedrijfsobligaties	✓	✓	✓	Nvt	✓	X	✓

Bedrijfsobligaties

Binnen de categorie bedrijfsobligaties investment grade wordt screening, uitsluiting en best-in-class beleid toegepast. Ook groene obligaties zijn onderdeel van de portefeuille, zonder dat hier een specifieke doelstelling voor van toepassing is. Obligatiehouders hebben in tegenstelling tot aandeelhouders geen stemrecht. Dialoog is wel mogelijk. Het engagementbeleid van BPFL is ook op deze categorie van toepassing.

BPFL heeft de Bloomberg Barclays MSCI Euro Corporate ESG Sustainability SRI Index als benchmark geselecteerd. Deze benchmark bevat additionele uitsluitingscriteria naast de uitsluitingenlijst van BPFL. Deze additionele criteria (met een tolerantiegrens van 5% van de omzet) zijn alcohol, civiele en conventionele wapens, gokken, nucleaire energie, genetisch gemodificeerde organismen, adult entertainment en fossiele brandstofreserves en extractie (naast thermische kolen ook onconventionele olie en gas). Daarnaast wordt best-in-class belegd door alleen bedrijfsobligaties met een minimale MSCI ESG-rating van BBB of hoger te selecteren.

Bij de implementatiekeuze is expliciet stilgestaan bij de aansluiting van de benchmark bij de klimaatdoelstelling en de doelstelling om een positieve bijdrage te leveren aan de SDG's. De gewenste resultaten worden naar verwachting bereikt met de geselecteerde benchmark. Indien de evaluatie daar aanleiding toe geeft kunnen extra stappen worden gezet. Door de keuze voor een mandaatinvulling bestaat flexibiliteit in de uitvoering en eventuele aanscherping.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogoog		
Nederlandse hypotheek	✓	Nvt	Nvt	Nvt	✓	Nvt	Nvt

Nederlandse woninghypotheek

Binnen woninghypotheek voert BPFL via de fiduciaire vermogensbeheerder de dialoog met de vermogensbeheerder(s) van de hypotheekfondsen over sociale aspecten en over klimaat (verduurzaming). Het pensioenfonds verwacht van de vermogensbeheerder(s) op beide onderwerpen een proactief beleid.

Het sociale aspect betreft ondersteuning voor klanten met een (dreigende) betalingsachterstand. Dit gebeurt door het bieden van coaching op de arbeidsmarkt en/of budgettering in combinatie met op maat gemaakte betalingsregelingen. Hypotheekverstrekking is sterk gereguleerd en daardoor niet erg onderscheidend tussen vermogensbeheerders.

Het klimaataspect betreft de financiering woningen zonder CO₂-voetafdruk en verduurzaming van woningen. De hypotheekverstrekker kan dit ondersteunen door een additionele lening tegen gunstige voorwaarden te verstrekken voor verduurzaming van de woning. Binnen deze categorie is het echter (nog) niet mogelijk om concrete CO₂-reductiedoelstellingen te implementeren. BPFL meet sinds 2020 de CO₂-voetafdruk en de Energielabels van de gefinancierde woningen om de ontwikkeling te monitoren en de dialoog met de hypotheekverstrekker te voeren. Daarnaast verwachten we van hypotheekbeheerders dat hun beleggingsoplossing geclassificeerd is als SFDR artikel 8 en actief zoekt naar manieren om duurzaamheidscriteria te integreren in het verstrekings- en beheersproces en hierover rapporteert. Voorbeelden hiervan zijn groene leningen, kortingen op duurzaam onderpand en engagement met leningnemers om hun woning te verduurzamen. Naast de meer milieu-georiënteerde factoren is er aandacht voor sociale factoren waaronder de positie van starters en klanten met betalingsproblemen.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogoog		
Staatsobligaties opkomende landen (EMD)	✓	✓	X	Nvt	X	X	Nvt

Staatsobligaties opkomende landen (EMD)

BPFL wenst niet te beleggen in staatsobligaties van controversiële landen. Hiervoor is een landenbeleid opgesteld waarbij landen getoetst worden aan maatstaven die door onafhankelijke organisaties worden gepubliceerd. Deze maatstaven relateren aan milieu- (inclusief klimaat), sociale (arbeidsrechten) en governance- (democratische rechten) aspecten. Dit beleid is binnen deze categorie geïmplementeerd door integratie in de benchmark en als bijlage opgenomen (bijlage VI).

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogoog		
Onderhandse leningen (Direct Lending)	Nvt	✓	Nvt	Nvt	✓	Nvt / ✓	Nvt

Onderhandse leningen - Direct Lending

BPFL voert een actieve dialoog met vermogensbeheerders van direct lending strategieën met als doel een vooruitstrevende MVB-integratie. De vermogensbeheerders hebben zich gecommitteerd aan de wensen van het pensioenfonds.

Dit betekent dat wordt aangesloten bij het uitsluitingsbeleid van BPFL. Verder dienen ESG-aspecten een integraal onderdeel te zijn van kredietanalyse, monitoring en rapportage door de vermogensbeheerders. Bovendien verwacht BPFL aantoonbare betrokkenheid van de vermogensbeheerders bij de verduurzaming van de ondernemingen die met het pensioenkapitaal worden gefinancierd. BPFL streeft verder naar de introductie van ESG-leningen; leningen met ESG-doelstellingen als onderdeel van de leningvoorwaarden.

Vanwege het onderhandse karakter is er geen informatie beschikbaar bij ESG-dataproviders. Dit betekent dat de leningen niet gescreend kunnen worden op de standaard criteria van BPFL. De screening is om die reden onderdeel van de kredietanalyse bij de totstandkoming van de leningen. Vermogensbeheerders leggen hier verantwoording over af.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogoog		

Alternative credit

Deze categorie bestaat uit distressed debt en structured credits. BPFL heeft geconcludeerd dat ESG integratie onvoldoende mogelijk is en heeft daarom besloten deze categorie uit de portefeuille te verwijderen.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogoog		

Genoteerd onroerend goed	✓	X	✓	✓	✓	Nvt	Nvt
--------------------------	---	---	---	---	---	-----	-----

Genoteerd onroerend goed

Binnen de categorie genoteerd onroerend goed worden alle instrumenten toegepast, met uitzondering van impact beleggen.

Het fonds gebruikt een benchmark waarbij MVB is geïntegreerd. In deze benchmark zijn additionele uitsluitingscriteria (met een tolerantiegrens van 5% van de omzet) van toepassing, naast het huidige uitsluitingenraamwerk zoals in dit hoofdstuk beschreven. Deze additionele criteria zijn conventionele wapens, private gevangenissen en naast thermische kolen, ook Energieopwekking uit thermische kolen.

Daarnaast wordt een best-in-class aanpak gehanteerd waarbij belegd wordt in bedrijven met de hoogste ESG-rating. De ESG-rating is gebaseerd op de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) Real Estate Assessment rating (GRESB REA rating) en, indien deze niet beschikbaar is, de ESG Vector Score. Alle bedrijven met een GRESB REA rating <2 (0-5) of Northern Trust ESG Vector Score >0.5 (0-1). GRESB is de voorkeurspartij voor de aanlevering van vastgoeddata. De ESG Vector Score is eigendom van Northern Trust en gebaseerd op internationale standaarden (SASB en TCFD²).

Bovendien wordt meer belegd in bedrijven die (positief) bijdragen aan de door het fonds gestelde doelstellingen en het gekozen thema Klimaat, onder andere door de beheersing van klimaatrisico. De CO₂-uitstoot is in deze benchmark 30% tot 50% lager dan het universum en er wordt via een optimalisatie met beheersing van traditionele risico's rekening gehouden met de klimaatplannen en -risico's van de bedrijven (vooruitkijkend). De klimaatdata is afkomstig van dataleverancier ISS.

De vermogensbeheerder van het pensioenfonds stemt namens het pensioenfonds op aandeelhoudersvergaderingen op basis van hun eigen stemprofiel. Dit stemprofiel is in overeenstemming met de uitgangspunten van het stembeleid van het pensioenfonds.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialogoog		
Niet-genoteerd onroerend goed	X	Nvt	✓	✓	✓	Nvt	Nvt

Niet-genoteerd onroerend goed

De categorie niet-genoteerd onroerend goed leent zich voor toepassing van MVB-beleid en is bij uitstek geschikt om het thema klimaat nader in te vullen aangezien vastgoed een groot deel van de energieconsumptie 'veroorzaakt'. Door middel van isolatie en het aanbrengen van duurzame energiebronnen kan het energieverbruik sterk worden gereduceerd en aangepast. Gezien het illiquide karakter van deze categorie (wat ook uitdagingen met zich meebrengt ten aanzien van de beschikbaarheid van goede ESG-data) en het feit dat het pensioenfonds uitsluitend op indirecte wijze (via beleggingsfondsen) in deze categorie belegt, heeft verwezenlijking van de verduurzaming een langere doorlooptijd in vergelijking met liquide beleggingen zoals aandelen en obligaties.

In deze categorie wordt verwacht dat de vermogensbeheerder het Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) initiatief heeft ondertekend. GRESB hanteert een uitgebreid model met 65 indicatoren dat resulteert in een rating en een 'green star' label:

- De GRESB Rating is een relatieve score van 1 tot 5 sterren, waarbij iedere ster 20% van het universum van vermogensbeheerders vertegenwoordigt (5= beste 20%, 1=slechtste 20%).
- Een Green Star is een absolute score die wordt gegeven indien op de twee hoofdonderwerpen 'management & policy' en 'implementation & measurement' minimaal 50% wordt gescoord.

² Sustainability Accounting Standards Board; Task Force on Climate-related Financial Disclosures.

BPFL streeft naar een GRESB rating van minimaal 4 sterren bij haar vermogensbeheerders, hetgeen een best-in-class aanpak representeert.

BPFL voert via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met vermogensbeheerders om inzicht te krijgen in ESG-ontwikkelingen en deze te stimuleren. Daarnaast wordt specifiek meer aandacht gevraagd om klimaatdoelstellingen te concretiseren en hierover te rapporteren. Via dialoog met vermogensbeheerders en middels participantenvergaderingen (en, waar mogelijk, in gespecialiseerde 'advisory committees') is inspraak mogelijk ten aanzien van (MVB-gerelateerde) beleids- en besluitvormingstrajecten.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialoog		
Infrastructuur	X	Nvt	Nvt	✓	✓	✓	X

Infrastructuur

De categorie infrastructuur is bij uitstek een categorie waar toepassing van het MVB-beleid mogelijk is: de categorie is met name geschikt om het thema klimaat en energietransitie nader in te vullen.

Gezien het illiquide karakter van deze categorie (wat ook uitdagingen met zich meebrengt ten aanzien van de beschikbaarheid van goede ESG-data) en het feit dat het pensioenfonds uitsluitend op indirecte wijze (via beleggingsfondsen) in deze categorie belegt, heeft verwezenlijking van de verduurzaming een langere doorlooptijd in vergelijking met meer liquide en traditionele beleggingen.

BPFL voert via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met vermogensbeheerders om inzicht te krijgen in ESG-ontwikkelingen en deze te stimuleren. Een voorbeeld hiervan is het concretiseren van klimaatdoelstellingen en hierover te rapporteren, inclusief de mogelijkheden die vermogensbeheerders zien om actief te participeren in de energietransitie.

Op dit moment wordt via beleggingsfondsen geparticipeerd in infrastructuurprojecten die duurzame energie produceren, aansluitend op de klimaat- en SDG-doelstelling.

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheidsbeleid		Positieve selectie	Impact beleggen
				Stemmen	Dialoog		
Liquiditeiten	X	✓	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt

Liquiditeiten

In de categorie Liquiditeiten worden screening, uitsluiting en best-in-class toegepast. BPFL heeft liquiditeitenfondsen geselecteerd waarvan het uitsluitingsbeleid aansluit bij het uitsluitingsbeleid van BPFL. Een van de geselecteerde liquiditeitenfondsen sluit naast het huidige uitsluitingenraamwerk ook conventionele fossiele brandstoffen uit. Ditzelfde fonds belegt verder alleen in obligaties van uitgevers met de hoogste 50% milieuscore (E) van MSCI ESG en bedrijven die naar het oordeel van de vermogensbeheerder passen in een duurzame maatschappij (oftewel van uitgevers die dat niet zijn worden geen obligaties gekocht), hetgeen een best-in-class aanpak representeert.

5. Monitoring

De monitoring van het MVB-beleid gebeurt op basis van de kwartaalrapportages en het jaarlijkse MVB-jaarverslag van de fiduciair vermogensbeheerder. De monitoring betreft de realisatie van doelstellingen, beheersing van duurzaamheidsrisico's en compliance met wetgeving en initiatieven waaraan BPFL zich committeert. Daarnaast geeft BPFL in de monitoring aandacht aan de geselecteerde thema's en de ESG-integratie bij de externe vermogensbeheerders.

Doelstellingen

BPFL ziet in de kwartaalrapportage en het MVB-jaarverslag toe op de vooruitgang en realisatie van de MVB-doelstellingen.

1. Het ESG-profiel van de beleggingen is inzichtelijk aan de hand van de MSCI ESG ratings. Per rating (AAA t/m CCC) is de allocatie weergegeven ten opzichte van de benchmark. Daarnaast vindt een screening plaats op de beleggingen met een negatieve (maatschappelijke) impact, ofwel naleving van de uitsluitingen. In dit MVB-beleid en in de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico is nader invulling gegeven aan welke beleggingen onder deze definitie vallen.
2. Beoogde verlaging van de CO₂-uitstoot ten opzichte van de doelstelling uit het klimaatakkoord en de reductie conform de Paris Aligned Benchmark.
3. De bijdrage die BPFL levert aan de vier SDG's wordt ieder jaar in het MVB-jaarverslag vergeleken met de SDG-bijdrage van de benchmark.

Het MVB-jaarverslag gebruikt het pensioenfonds ook om de deelnemers te informeren over de realisatie van de doelstellingen.

Duurzaamheidsrisico's

De monitoring van de duurzaamheidsrisico's vindt in de basis plaats conform de risicobeheercyclus. BPFL identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's, beoordeelt de materialiteit, bepaalt de risicohouding voor deze risico's en toetst in een periodieke monitoring of de risico's binnen de risicohouding blijven. Hierbij kan gedacht worden aan de naleving van uitsluitingsbeleid en blootstelling naar klimaatrisico's waarover op kwartaal- of jaarbasis wordt gerapporteerd via reguliere rapportages of het MVB jaarverslag. Voor een aantal duurzaamheidsrisico's zijn specifieke risico-indicatoren bepaald (zogenaamde Key Risico Indicatoren, KRI's). In bijlage VII is een toelichting op de risicobeheercyclus opgenomen, inclusief de onderscheiden materiële risico's en risico-indicatoren.

Thema's Klimaat en Arbeid

BPFL geeft extra aandacht aan de thema's Klimaat en Arbeid. In het MVB-jaarverslag biedt inzicht hoe BPFL omgaat met deze thema's. Er wordt onder andere inzicht geven in de negatieve en positieve bijdrage van de beleggingen aan deze thema's en op welke wijze BPFL aandacht aan deze thema's geeft als betrokken aandeelhouder. Daarnaast wordt inzicht geboden in de wijze waarop het beleid landen uitsluit, onder andere op basis controverses ten aanzien van klimaat en arbeidsrechten.

Het pensioenfonds monitort ook de progressie ten aanzien van de klimaatdoelstelling, de CO₂-voetafdruk van de beleggingen en de naleving van de uitsluitingen van bedrijven onder andere in de kolensector of die arbeidsrechten ernstig schenden.

ESG-integratie bij de vermogensbeheerders

Het pensioenfonds ziet toe op MVB-integratie in het beleggingsproces van de vermogensbeheerders. Op kwartaalbasis ontvangt BPFL van haar fiduciair vermogensbeheer een managermonitoringsrapportage. Deze rapportage geeft onder andere inzicht in de instrumenten die worden gehanteerd. Op het moment dat een beheerder (nog) niet aan de vereisten van het MVB-beleid voldoet start BPFL via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog om aansluiting te realiseren.

Wetgeving en initiatieven

BPFL monitort de verplichtingen die voortkomen uit wetgeving en initiatieven. Dit maatschappelijk kader is beschreven in bijlage I.

Communicatie

BPFL vindt het belangrijk transparant te zijn en deelnemers periodiek te informeren over het beleggingsbeleid en MVB zodat zij de progressie kunnen monitoren. Het pensioenfonds informeert deelnemers aan de hand van (digitale) nieuwsbrieven en de publicaties op de eigen website. Op de website worden de relevante beleidskaders gepubliceerd en documenten waarin verantwoording wordt afgelegd, zoals bijvoorbeeld stemverslagen, het jaarverslag en het MVB-jaarverslag. Informatie over het MVB-beleid wordt aan nieuwe deelnemers verstrekt in de precontractuele informatie, te vinden op de website en in de pensioen 1-2-3.

6. Evaluatie en bijsturen

De BAC controleert of het MVB-beleid aansluit bij de MVB ambitie en de doelstelling van BPFL en beoordeelt de resultaten die worden geboekt. Hiervoor is een aantal key performance indicatoren (KPI's) benoemd (met aanvangsjaar 2021):

Deel van de portefeuille	Horizon 1-3 jaar	Horizon 3-5 jaar	Horizon 5-10 jaar
Liquide beleggingen	1. Volledig aan uitsluitingslijst voldoen 2. SDG-bijdrage beter dan de benchmark 3. Meten en verlagen CO ₂ -uitstoot (PAB)	Voortzetten 3.	Voortzetten 3.
Illiquide beleggingen	N.v.t.	Metten van ESG-data t.b.v. 7.	8. Implementatie van MVB-beleid gereed Meten en verlagen CO ₂ -uitstoot t.b.v. 9.
Totale portefeuille	4. MVB-jaarverslag is een goede samenvatting van het MVB-beleid 5. 3x p.j. MVB in BAC- en bestuursvergadering 6. 1x p.j. overleg met VO	7. Metten van ESG-data	9. Meten en verlagen CO ₂ -uitstoot (PAB)

Horizon 1-3 jaar:

- Vanaf 2024 belegt het pensioenfonds alleen in fondsen of mandaten die volledig aan de uitsluitingenlijst voldoen voor de volgende liquide beleggingscategorieën: (1) aandelen ontwikkelde en (2) opkomende landen, (3) bedrijfsobligaties (4) liquiditeiten en (5) staatsobligaties ontwikkelde landen, (6) genoteerd onroerend goed en (7) staatsobligaties opkomende landen. De resultaten van de screening worden per kwartaal gerapporteerd in de bestuursrapportage.
- Het fonds wil een bijdrage leveren aan vier SDG's (SDG 7, 8, 12 en 13). BPFL streeft naar een bijdrage beter dan de beleidsbenchmark van de categorie³, waar dit meetbaar en betekenisvol is en beleggingsoplossingen beschikbaar zijn. Indien deze expliciete vergelijking niet mogelijk is streeft BPFL naar een absolute bijdrage die bij voorkeur meetbaar is.
- Het fonds meet vanaf 31 december 2019 de CO₂-uitstoot in de beleggingscategorieën waar dit redelijkerwijs mogelijk is en verlaagt sinds 2022 de CO₂-uitstoot voor deze categorieën in lijn met de klimaatdoelstelling van het Klimaatakkoord (klimaatneutraal in 2050). Hiervoor wordt de CO₂-uitstoot van het fonds afgezet tegen de Paris Aligned Benchmark (PAB). BPFL wenst tot 2050 het reductiepad van de PAB te blijven volgen.
- Het MVB-jaarverslag dient vanaf 2022 een goede samenvatting te zijn van het volledige MVB-beleid.
- Minimaal drie keer per jaar komt MVB terug in de BAC-vergadering en bestuursvergadering. Daarin worden dan bijvoorbeeld voortgang op KPI's, keuzes bij de implementatie of nieuwe updates over MVB-mogelijkheden geagendeerd.
- Het bestuur vindt het belangrijk het verantwoordingsorgaan te betrekken bij het MVB-beleid (adviesrecht) en de uitvoering (verantwoording). Minimaal jaarlijks wordt de mening van het verantwoordingsorgaan gevraagd inzake het MVB-beleid en of het gevoerde beleid naar hun mening in lijn ligt met de wensen van deelnemers en andere belanghebbenden. Mocht het verantwoordingsorgaan van mening zijn dat dit niet het geval is, dan geeft dit aanleiding voor dialoog met hen of deelnemers direct te consulteren.

³ De beleidsbenchmark voor de categorie aandelen is de MSCI World index en voor bedrijfsobligaties de iBoxx Euro Corporates index.

Horizon 3-5 jaar:

7. Binnen de illiquide beleggingscategorieën is het verkrijgen van ESG-data in ontwikkeling. Het fonds is bezig dit inzicht per categorie te vergroten en wenst vanaf 2026 dit inzicht beschikbaar te hebben voor de volledige portefeuille (meten).

Horizon 5-10 jaar:

8. Op basis van het inzicht in ESG-data van illiquide beleggingen wordt gestart met de implementatie van de MVB-ambitie in de illiquide beleggingscategorieën. Gegeven het illiquide karakter is voor een efficiënte uitvoering meer tijd nodig dan voor liquide beleggingscategorieën. Het fonds streeft stapsgewijs naar een volledige implementatie in 2028.
9. In lijn met KPI 3 en 7 wenst het fonds in 2028 de CO₂-uitstoot van de volledige beleggingsportefeuille te kunnen meten en te verlagen in lijn met de klimaatdoelstelling tenzij dit door een gebrek aan implementatiemogelijkheden niet mogelijk is. Deze KPI blijft van toepassing over de volledige horizon van het Klimaatakkoord.

7. Governance

In dit hoofdstuk worden de betrokken partijen bij het MVB-beleid beschreven en aan de hand van de RASCI-matrix de rolverdeling weergegeven.

Betrokken partijen

Het bestuur evalueert het MVB-beleid minimaal iedere drie jaar. Aan de hand van deze evaluatie bepaalt het fonds of het beleid en voorgenomen ontwikkelingen aansluiten bij de verwachting en ambities van de stakeholders of dat aanscherping wenselijk is. Hierbij kan het bestuur zich baseren op de input verkregen van de deelnemer, het verantwoordingsorgaan (VO), de raad van toezicht (RvT) en de sociale partners (SP).

Bestuur: Het bestuur heeft een verantwoordelijkheid voor het vaststellen van het MVB-beleid en de uitvoering hiervan. Gezien de ambities van het fonds heeft de voorzitter van de BAC, tevens bestuurslid, de verantwoordelijkheid gekregen om de voortgang hiervan te bewaken. Het bestuur zal de implementatie monitoren en bijsturen indien gewenst. Diverse commissies waaronder de beleggingsadviescommissie (BAC) ondersteunen het bestuur in de uitvoering.

Beleggingsadviescommissie: De Beleggingsadviescommissie (BAC) adviseert het bestuur over het MVB-beleid en wie dat beleid het beste kan uitvoeren. Een vermogensbeheerder voert het MVB-beleid uit. De beleggingscommissie controleert of deze zich houdt aan de afspraken en houdt in de gaten welke resultaten er geboekt worden.

Bestuursbureau: Het bestuursbureau (BB) regelt de dagelijkse gang van zaken. Dit houdt in dat het bestuursbureau: het MVB-beleid voorbereidt, verantwoordelijk is voor risicobeheer van duurzaamheidsrisico's, contacten met externe partijen onderhoudt, de communicatie met deelnemers coördineert, verschillende organen van het pensioenfonds ondersteunt en toezicht houdt op uitbestede werkzaamheden.

Verantwoordingsorgaan: Er wordt minimaal één keer per jaar een dialoog gevoerd met het verantwoordingsorgaan aangezien het MVB-beleid onderdeel is van het Strategisch Beleggingsbeleid. De dialoog wordt zowel op het gekozen beleid (adviesrecht) gevoerd als op de uitvoering van het beleid (verantwoording).

Raad van Toezicht: De RvT wordt periodiek geïnformeerd over het gevoerde MVB-beleid.

Sleutelfunctiehouder risicobeheer: De uitvoering van het risicomanagement. De sleutelfunctiehouder risicobeheer geeft vanuit de 2^e lijn een opinie over MVB-beleidsaspecten en het risicobeheer van duurzaamheidsrisico's en ziet toe op een correcte uitvoering van het beleid.

Fiduciair vermogensbeheerder: De fiduciair beheerder adviseert BPFL over het MVB-beleid, en organiseert en faciliteert de uitvoering hiervan. Ook rapporteert de fiduciair vermogensbeheerder over (de uitvoering van) het MVB-beleid aan het fonds.

Sociale partners: De sociale partners worden periodiek geïnformeerd. Over het MVB-beleid vindt minimaal één keer per jaar afstemming plaats.

Deelnemer: Draagvlak voor het beleid wordt steeds belangrijker. Daarom zal het fonds iedere drie jaar de mening van de deelnemer over MVB onderzoeken, aan de hand van een representatief deelnemerspanel of deelnemersonderzoek.

RASCI Matrix

In onderstaande RASCI-matrix is de rol van iedere betrokken partij uitvoering van het MVB-beleid schematisch weergegeven.

	Bestuur	BB	RM	BAC	VO	RvT	FM
Advisering		S		R			A, R
Doelstelling MVB-beleid	A, R	S		R	C	I	C
Strategie MVB-beleid (incl. risicohouding per ESG-risico)	A, R	S	C	R	C	I	C
Invulling MVB-beleid	A	S	C	R	C	I	C
Uitvoering MVB-beleid	A	S		R			R
Externe rapportages MVB-beleid	A	S		R			R
Externe communicatie MVB-beleid	A	S		R			C
Monitoring MVB-beleid	A	R		R			
Evaluatie MVB-beleid	A	S		R	C	I	I

R = Responsible (verantwoordelijk)
 A = Accountable (eindverantwoordelijk)
 S = Supportive (ondersteunend)
 C = Consulted (geraadpleegd)
 I = Informed (geïnformeerd)

Bijlage I: Maatschappelijk kader

Van BPFL wordt verwacht een bijdrage te leveren aan een duurzame samenleving en daar transparant verantwoording over af te leggen. Deze bijlage beschrijft het maatschappelijk kader dat bestaat uit wet- en regelgeving, standaarden en initiatieven waar BPFL zich aan heeft gecommitteerd en wat de aangesloten werkgevers en de deelnemers belangrijk vinden.

Wet- en regelgeving

Pensioenwet

Het pensioenfonds beschrijft jaarlijks in lijn met de Pensioenwet de manier waarop het pensioenfonds rekening houdt met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Daarbij wordt ook een toelichting gegeven op de overwegingen.

IORP II, SRD II en Corporate Governance Code Pensioenfondsen

IORP II verplicht dat BPFL een eigen risico beoordeling (ERB) uitvoert. Dit is een integrale analyse en beoordeling van de risico's waaraan BPFL nu wordt blootgesteld of in de toekomst kan worden blootgesteld; en van de effectiviteit van het risicobeheer en de beheersmaatregelen. BPFL weegt in lijn met IORP II klimaatrisico's mee in het beleggingsbeleid. Daarnaast communiceert het fonds over MVB naar zijn deelnemers met het MVB-jaarverslag en brengt het bestaande en opkomende maatschappelijke risico's in kaart.

De SRD II-richtlijn (shareholder rights directive) en Corporate Governance Code Pensioenfondsen vereisen een betrokkenheidsbeleid (stemmen en dialoog) en verantwoording over de uitvoering hiervan inclusief een online publicatie van het stemverslag op kwartaalbasis. Code Pensioenfondsen is onderdeel van dit document. In dit beleid is vastgelegd hoe het pensioenfonds aan de hand van stemgedrag op aandelen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen op een maatschappelijke verantwoorde manier invloed als belegger uitoefent. De SRD II richtlijn vereist verder openbaarmaking van elementen uit de overeenkomst met de vermogensbeheerder. Voorbeelden van elementen zijn de afspraken met de vermogensbeheerder en de methode en tijdshorizon waarop de vermogensbeheerders worden geëvalueerd.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), Taxonomie & European Green Bond Standard

SFDR verplicht BPFL informatie te verschaffen over het duurzaamheidsbeleid en transparant te zijn over de uitvoering met als doel de transparantie over duurzaamheid te vergroten. BPFL ziet de pensioenregeling als Artikel 8: 'een product dat ESG promoot' en rapporteert over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (zogenaamde Principle Adverse Impact indicatoren, PAI's) ondanks dat dit niet verplicht is. De keuze voor wel of geen ecologische en sociale doelstellingen en inzicht in de resultaten publiceert het pensioenfonds conform standaardtemplates van de wetgever: de precontractuele informatie (Annex II) en periodieke rapportage (Annex I en IV).

SFDR (en IORP II) vereisen dat BPFL aan haar deelnemers (en toekomstige deelnemers) communiceert over de wijze waarop het beleggingsbeleid rekening houdt met ESG-factoren en duurzaamheidsrisico's. Het MVB-beleid, het jaarverslag met daarin een toelichting op het MVB-beleid en de precontractuele informatie specifiek voor toekomstige deelnemers (SFDR) publiceert het fonds op haar website en is publiek toegankelijk. De publicatie wordt bijgewerkt als het bestuur een nieuw beleid vaststelt of wetgeving dit vereist. Over de uitvoering van beleid wordt met de (toekomstige) deelnemers van het fonds gecommuniceerd middels de website en (digitale) nieuws- en welkomstbrieven.

Daarnaast hebben de European Securities and Markets Authority (ESMA) en de European Banking Authority (EBA), in samenwerking met andere belanghebbenden, de European Green Bond Standard opgesteld. Deze standaard is een set van richtlijnen en criteria die zijn ontwikkeld om de transparantie en betrouwbaarheid van groene obligaties in Europa te bevorderen. Enkele van de belangrijkste criteria van de European Green Bond Standard zijn onder andere: transparantie in de rapportage over de gebruikte gelden, de impact van de gefinancierde projecten op het milieu, en de

onafhankelijke verificatie van de groene claims. Deze criteria zijn bedoeld om investeerders en andere belanghebbenden in staat te stellen de milieueffecten van groene obligaties beter te beoordelen.

Besluit marktmisbruik Wft en Regeling Toezicht Sanctiewetgeving 1977

BPFL mag uit hoofde van het Besluit marktmisbruik Wft (artikel 21a) niet beleggen in ondernemingen die zich bezighouden met de productie, verkoop of distributie van clustermunten. Bij gebruik van indexfondsen en extern beheerde beleggingsinstellingen geldt een wettelijk verbod indien 5% wordt overschreden. BPFL heeft deze instrumenten opgenomen in de uitsluitingenlijst en voert actief beleid op de naleving. Daarnaast moet het pensioenfonds voldoen aan de regels van de Regeling Toezicht Sanctiewetgeving 1977 om terrorismefinanciering tegen te gaan.

Standaarden en initiatieven

OESO-richtlijnen en de VN Guiding Principles on Business and Human Rights

BPFL onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de VN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarbij gebruikt het pensioenfonds het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. BPFL verwacht eveneens van onze fiduciaire vermogensbeheerder, ESG-dienstverleners en/of vermogensbeheerders, en van ondernemingen waarin wij beleggen dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken.

Klimaatakkoord

Het klimaatakkoord is gesloten om maatregelen te treffen om de opwarming van de aarde tot 2°C te beperken, en liefst 1.5°C niet te overschrijden. BPFL onderschrijft de doelstellingen zoals uiteengezet in het klimaatakkoord om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen.

VN Principles of Responsible Investment (UNPRI) en Sustainable Development Goals (SDG's)

BPFL conformeert zich aan diverse internationale standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen en verantwoord beleggen. Het pensioenfonds vindt het belangrijk dat zijn vermogensbeheerders handelen in lijn met de Verenigde Naties Principles of Responsible Investment van de Verenigde Naties (UNPRI) en dat de beleggingen de Global Compact van de Verenigde Naties en andere internationale verdragen op het gebied van mensenrechten of klimaat niet schenden.

Daarnaast gebruikt BPFL de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals - SDG's) om gericht doelstellingen te formuleren voor de manier waarop BPFL een positieve bijdrage wenst te leveren aan de maatschappij. Deze SDG's reflecteren een ontwikkelingsagenda van 17 doelen (thema's) die de wereld in 2030 tot een betere plek moeten maken. Deze doelen gaan over o.a. armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg, onderwijs, duurzame energie en klimaatverandering.

Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO)

BPFL gebruikt de VBDO-benchmark als referentiekader voor de ambities en het beleid op gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. De VBDO-benchmark en de scores over gevoerd beleid leveren relevante informatie over de onderdelen die het fonds kan verbeteren.

VBDO stimuleert pensioenfondsen om beter te presteren op het gebied van duurzaam beleggen door onderzoeken uit te voeren en benchmarks te publiceren.

Werkgevers en de deelnemers

BPFL is in dialoog met aangesloten werkgevers en vraagt periodiek de MVB-voorkeuren van deelnemers uit. Op basis hiervan schenkt BPFL specifieke aandacht aan twee thema's, zijnde Arbeid en Klimaat. Dit komt onder andere tot uiting

in de ambitieuze doelstelling om de uitstoot van broeikasgassen door entiteiten waarin BPFL belegt terug te dringen en positief bij te dragen aan vier SDG's. Een algemene toelichting op beide thema's is opgenomen in bijlage II.

Bijlage IIa: Toelichting thema Klimaat

Deze bijlage beschrijft hoe het pensioenfonds omgaat met het thema klimaat. Het klimaatbeleid is opgesteld in lijn met de adviezen van een internationaal gerenommeerde organisatie op het gebied van klimaat: de TaskForce on Climate-related Financial Disclosures⁴ (TCFD), opgericht door de toezichthouder op financiële markten (Financial Stability Board).

Belangrijk thema voor deelnemers en maatschappij

De wetenschappelijke consensus is dat de toename van broeikasgassen in de atmosfeer van de aarde voornamelijk te wijten is aan menselijke activiteiten, en dat dit leidt tot een versterkt broeikaseffect en daarmee ook klimaatverandering. Klimaatverandering heeft negatieve gevolgen voor de samenleving, de leefbaarheid van de aarde en wordt steeds vaker erkend als een belangrijk risico voor beleggingen. Het pensioenfonds weet dat deelnemers het klimaatthema belangrijk vinden en van mening zijn dat het pensioenfonds hieraan een bijdrage moet leveren.

Daarom besteedt het pensioenfonds ook specifieke aandacht aan drie Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties: SDG 7 (Betaalbare en schone energie), SDG 12 (Verantwoorde consumptie en productie) en SDG 13 (Klimaatactie). Daarin komt de aandacht voor het klimaat en zaken die daar in hoge mate mee samen hangen terug.

Governance: de rol van het bestuur en BAC

De governance van dit thema is gelijk aan de algehele governance-inrichting van het pensioenfonds. Dit is nader toegelicht in hoofdstuk 7.

Algemene klimaatrisico's en kansen voor een positieve bijdrage

Klimaatverandering vormt niet alleen een grote uitdaging voor de wereldwijde samenleving maar ook voor de waarde van beleggingen. Klimaatverandering brengt namelijk onder meer extreme weersomstandigheden zoals een stijgende zeespiegel, droogte of overstromingen met zich mee. Dit wordt ook wel fysiek klimaat risico genoemd. De gevolgen van extreme weersomstandigheden vinden vandaag de dag al plaats maar zullen steeds meer in intensiteit en frequentie gaan toenemen.

Om klimaatverandering aan te pakken zullen we over moeten gaan op een koolstofarme economie. Dit noemen we de energietransitie. Deze transitie zal leiden tot veranderingen in technologie, politiek beleid, marktvraag en bedrijfsmodellen. Het pensioenfonds realiseert zich dat de transitie naar een koolstofarme economie met name op korte en middellange termijn kan leiden tot 'stranded assets' (bezittingen die hun waarde verliezen door de energietransitie). Dit wordt ook wel transitierisico genoemd.

Tegelijkertijd biedt de overgang naar een koolstofarme economie ook kansen. De groeiende behoefte aan schone energie en klimaatbestendige oplossingen vraagt om innovatieve oplossingen en creëert nieuwe markten zoals duurzame energie. Beleggers kunnen bijdragen aan een duurzame toekomst en tegelijkertijd een goed financieel rendement behalen.

Strategie van het pensioenfonds voor risicobeheersing en positieve bijdrage

Het pensioenfonds ondersteunt de doelstelling in het Klimaatakkoord om de uitstoot van schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen en in 2050 klimaatneutraal te zijn. Dit komt ook overeen met de doelstelling in de EU taxonomie om klimaatverandering te beperken en te hervormen ('mitigatie en adaptatie'). Het fonds meet vanaf 31 december 2019 de CO₂-uitstoot in de beleggingscategorieën en verlaagt de CO₂-uitstoot in lijn met het reductiepad van de Paris Aligned Benchmark (PAB). Om te voldoen aan het PAB-reductiepad moet in het eerste jaar een zeer forse CO₂-uitstoot reductie (50%) van de beleggingen worden nagestreefd ten opzicht van de CO₂-uitstoot aan het begin van het jaar. Vervolgens dient de CO₂-uitstoot van de beleggingen jaarlijks met 7% gereduceerd worden. De voorkeur gaat uit

⁴ De TCFD is een initiatief dat sinds 2015 aanbevelingen doet voor het effectief rapporteren van klimaatgerelateerde risico's. De focus ligt hierbij op het verbeteren van de consistentie en transparantie van klimaatgerelateerde financiële bekendmakingen: https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/07/2021-TCFD-Implementing_Guidance.pdf

naar een relatieve reductie t.o.v. een absolute reductie om de invloed van schommeling in belegd vermogen te minimaliseren.

Om onze CO₂-reductiedoelstelling te realiseren gebruiken we de instrumenten zoals toegelicht in hoofdstuk 4: uitsluitingen van de grootste klimaatvervuilers, op aandeelhoudersvergaderingen stemmen voor voorstellen ten gunste van het klimaat, engagement met bedrijven om hun klimaatambities en -plannen te toetsen, alsmede een best-in-class aanpak. Het pensioenfonds maakt geen gebruik van carbon offsets zoals het aankopen van CO₂-rechten. In iedere Investment Case wordt de potentiële emissie-intensiteit van de beleggingscategorie beoordeeld. Eventueel wordt in de implementatie van de beleggingscategorie de allocatie naar bepaalde sectoren en/of regio's verhoogd of verlaagd om de emissie-intensiteit te reduceren en/of de positieve bijdrage te verhogen.

Vanwege de beschikbaarheid en kwaliteit van data wordt vooralsnog alleen beleid gevoerd op de CO₂-uitstoot (scope 1) en het eigen energieverbruik (scope 2) van de beursgenoteerde portefeuille. Dit zijn aandelen, (hoogrentende) bedrijfsobligaties en genoteerd vastgoed. De ambitie is om op middellange termijn de CO₂-uitstoot van de gehele beleggingsportefeuille te reduceren. Het pensioenfonds heeft in hoofdstuk 6 hier een KPI voor geformuleerd. Daarnaast meet het pensioenfonds waar beschikbaar ook de CO₂-uitstoot verder in de productie- en consumptieketen (scope 3) en onderzoekt het pensioenfonds scope 3 officieel aan het beleid toe te voegen. Informatie over scope 3 van het pensioenfonds is op dit moment overwegend gebaseerd op schattingen van de dataprovider.

Het pensioenfonds wenst verder een netto positieve bijdrage te leveren aan SDG's 7, 12 en 13. Naast eerder genoemde klimaatdoelstellingen, overeenkomend met de doelstelling in de EU taxonomie voor bescherming van biodiversiteit, ecosystemen en de transitie naar een circulaire economie. Per beleggingscategorie wordt expliciet de mogelijkheid van positieve selectie onderzocht. Voor de identificatie van groene obligaties gebruikt het pensioenfonds bij voorkeur de definitie op basis van de European Green Bond Standard. De beleggingsportefeuille van het pensioenfonds is op deze manier meer gericht op klimaatvriendelijke beleggingen in het brede universum. De toepassing per categorie is toegelicht in hoofdstuk 4.

Risicobeheer van klimaatrisico's

Identificatie en beoordeling van klimaatgerelateerde risico's

Voor de identificatie en beoordeling van klimaatgerelateerde risico's maakt het pensioenfonds gebruik van de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico's. Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage VII. Het pensioenfonds heeft de volgende materiële financiële klimaatrisico's geïdentificeerd:

1. Klimaat transitierisico: risico op afwaarderingen als gevolg van de overgang naar een klimaatneutrale economie (bijv. door wet- en regelgeving, hogere eisen van consumenten) (korte en middellange termijn).
2. Fysiek klimaatrisico: schade als gevolg van een toename van extreme weersomstandigheden: een gevolg van de klimaatverandering (lange termijn).

Het pensioenfonds ziet daarnaast de volgende materiële niet-financiële klimaatrisico's:

1. Onvoldoende bijdragen aan de energietransitie.
2. Betrokkenheid bij CO₂-intensieve sectoren of grote klimaatvervuilers.
3. Onvoldoende transparantie ESG-profiel.
4. Onvoldoende aandacht voor ESG vanuit het bestuur.
5. Niet behalen van klimaatdoelstelling (PAB).
6. Niet naleven van het uitsluitingsbeleid
7. Niet voldoen aan duurzame wet- en regelgeving.
8. Onvoldoende ESG-integratie externe vermogensbeheerders (greenwashing).
9. Onvoldoende dekking van klimaatdata van de beleggingen.
10. Onvoldoende kwaliteit van ESG-data.

Het beheer van klimaatgerelateerde risico's

Er zijn twee manieren waarmee het pensioenfonds klimaatrisico's in de beleggingsportefeuille beheerst: 1) verlaging van de blootstelling en 2) beperking van het klimaatrisico. Dit wordt meegenomen in de vormgeving van het beleggings- en MVB-beleid, de invulling per categorie en in de externe communicatie.

De blootstelling kan worden verlaagd door de strategie of allocatie in de beleggingsportefeuille te wijzigen. Een voorbeeld van een allocatiewijziging is het verkopen van beleggingen in bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot of van ondernemingen die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen (en daardoor een verhoogd transitierisico hebben). De verkoop gebeurt dan ten gunste van energieneutrale bedrijven of van bedrijven die actief zijn in de duurzame energiesector.

Voor het beperken van het risico beschikt het pensioenfonds over verschillende instrumenten zoals toegelicht in hoofdstuk 4. Het pensioenfonds gebruikt bijvoorbeeld zijn stem om voorstellen op aandeelhoudervergaderingen te steunen die gericht zijn op het verminderen van de CO₂-uitstoot, het implementeren van klimaatvriendelijke bedrijfspraktijken of klimaatdata te gebruiken van gerenommeerde dataproviders ter beheersing van operationeel risico.

Metingen en doelen van klimaatrisico's en positieve bijdrage**Het meten van klimaatrisico's**

Het pensioenfonds monitort de klimaatrisico's met (key) risico indicatoren (KRI) per duurzaamheidsrisico en brengt hierover verslag uit in diverse rapportages. Het gebruik van KRI's helpt het pensioenfonds inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het risico. Zo wordt ook duidelijk of de blootstelling van het risico nog binnen de gestelde norm valt. Als dit niet het geval is kan worden overwogen of er een verdere aanscherping van de risicobeperking nodig is en wordt de risicobeheercyclus van het betreffende klimaatrisico opnieuw doorlopen. Het is ook mogelijk dat de beheersing van een duurzaamheidsrisico leidt tot andere ongewenste effecten, bijvoorbeeld te hoge kosten of een sterk afwijkende portefeuille. Dit kan een reden zijn voor een strategiewijziging.

Het meten van de positieve bijdrage aan het klimaat

Het pensioenfonds wenst een netto positieve bijdrage te leveren aan SDG's 7, 12 en 13. Dit gebeurt door het reduceren van de negatieve bijdrage en/of het verhogen van de positieve bijdrage. Het pensioenfonds meet de bijdrage door middel van de SDG-impactscore, vertaald naar een bijdrage in euro's. De SDG- impactscore geeft aan hoeveel positieve én/of negatieve invloed de economische activiteiten van een bedrijf hebben op specifieke SDG's. De score houdt ook rekening met de operationele bedrijfsvoering: hoe beperken ondernemingen de negatieve effecten en hoe maken zij gebruik van bestaande en nieuwe mogelijkheden om positief bij te dragen aan de SDG's. De resultaten van deze metingen worden per SDG gerapporteerd in het MVB-jaarverslag van het pensioenfonds. Elk jaar kijkt het pensioenfonds of de resultaten nog in lijn zijn met de vastgestelde doelstellingen. Wanneer dit niet het geval is wordt een strategiewijziging overwogen.

Bijlage IIb: Toelichting thema Biodiversiteit

Deze bijlage beschrijft hoe BPFL omgaat met het thema biodiversiteit. Het biodiversiteitbeleid volgt het LEAP raamwerk van de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD), wat het marktstandaardraamwerk is voor biodiversiteit. Het raamwerk is gelieerd aan de TCFD, de standaard op het gebied van klimaat.

Belangrijk thema voor deelnemers en maatschappij

Biodiversiteit is wereldwijd onder druk komen te staan als gevolg van klimaatverandering, ontbossing en bodem-, water- en luchtvervuiling. Meer dan een miljoen soorten organismen worden momenteel met uitsterven bedreigd en de populatie van wilde diersoorten is met 60% afgenomen in de laatste 40 jaar. De Nederlandsche Bank concludeerde dat ongeveer 35% van beleggingen door Nederlandse financiële instellingen afhankelijk zijn van ecosysteemdiensten⁵. Als een ecosysteem ontwracht raakt kan dat desastreus gevolgen hebben voor de ondernemingen onderliggend aan de beleggingen, maar ook voor de leefomstandigheden van de pensioendeelnemers.

Eind 2022 is op het COP15 congres in Montreal het Global Biodiversity Framework (GBF) tot stand gekomen. De 196 deelnemende landen hebben de ambitie uitgesproken om de problemen omtrent biodiversiteit aan te pakken door middel van bescherming van (natuur)gebieden, het mobiliseren van kapitaal en om een rapportageverplichtingen op te leggen aan corporates en financiële instellingen. Er wordt door de financiële sector een assertieve houding aangenomen om biodiversiteitsverlies een halt toe te roepen en te herstellen. Een grote groep waaronder de fiduciair vermogensbeheerder heeft zich via de Finance for Biodiversity Pledge⁶ hieraan gecommitteerd.

Daarom besteedt het pensioenfonds ook specifieke aandacht aan twee Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties: SDG 14 (Leven in het Water) en SDG 15 (Leven op het Land).

Governance: de rol van het bestuur en BAC

De governance van dit thema is gelijk aan de algehele governance-inrichting van het pensioenfonds. Dit is nader toegelicht in hoofdstuk 7.

Algemene biodiversiteitsrisico's en kansen voor een positieve bijdrage

Centraal in het thema biodiversiteit staat de dubbele materialiteit. Ondernemingen zijn enerzijds afhankelijk van ecosysteemdiensten voor hun activiteiten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan zuiver bronwater in het geval van een voedingsmiddelenfabrikant. Anderzijds heeft een bedrijf zelf invloed op ecosystemen via impactfactoren. Denk hierbij aan de uitstoot van broeikasgassen bij de productie van voedingsmiddelen of het gebruik van pesticide op een akker. Beide invalshoeken introduceren risico's en tegelijkertijd kansen voor verbetering.

Strategie van het pensioenfonds voor risicobeheersing van biodiversiteitsverlies

Het pensioenfonds onderkent dat biodiversiteitsverlies een significant impact heeft op de economie en financiële markten en staat achter de ambities van het GBF. BPFL ziet daarbij een verbinding tussen klimaat en biodiversiteitsverlies. Hoe slechter het gaat met het klimaat, des te slechter het gaat met biodiversiteit (en vice versa). Het klimaatbeleid van het pensioenfonds is zodoende ook van toepassing op biodiversiteit.

Het pensioenfonds baseert de strategie op de vier onderdelen van de internationale standaard voor biodiversiteit: het LEAP raamwerk van de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD). LEAP staat voor Locate, Evaluate, Assess en Prepare.

Locate: Op dit moment beschikt het pensioenfonds over onvoldoende data om de operationele activiteiten onderliggend aan de belegging te lokaliseren. Het pensioenfonds heeft wel een goede indruk van de relatie met de verschillende ecosysteemdiensten op basis van de sectorverdeling van de beleggingen en inzicht welke sectoren voor de

⁵ DNB, Biodiversiteit en de financiële sector: een kruisbestuiving?, 2020

⁶ Finance for Biodiversity Pledge, www.financeforbiodiversity.org

grootste impact zorgen of het meest afhankelijk zijn van de ecosysteemdiensten. De grootste afhankelijkheden komen voor bij de sectoren nutsbedrijven, materialen, vastgoed, consumentengoederen en telecommunicatie. De sectoren met de grootste negatieve impact zijn nutsbedrijven, materialen, vastgoed en industrie.

Evaluate: Het pensioenfonds heeft voor zowel de afhankelijkheid van ecosysteemdiensten als de impact op ecosysteemdiensten de voornaamste factoren geïdentificeerd. De ecosysteemdiensten oppervlakte water, grondwater, klimaatregulering en overstromingsbescherming vormen de prominentste afhankelijkheden in de beleggingsportefeuille, terwijl de belangrijkste impactfactoren uitstoot van broeikasgassen, watergebruik, watervervuiling, bodemvervuiling en vast afval zijn.

Assess: Het pensioenfonds heeft onderzoek gedaan naar de afhankelijkheid van en impact op biodiversiteit in de beleggingsportefeuille. De observatie is dat biodiversiteitsverlies een materieel financieel (fysiek en transitie), reputatie-, operationeel (datakwaliteit) en maatschappelijk risico vormt voor de beleggingen van BPFL. De identificatie, beoordeling en toetsing aan de risicobereidheid voor biodiversiteitsverlies is onderdeel van de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico's. De uitwerking van de risicobeheercyclus voor dit risico is toegelicht in bijlage VII.

Prepare: Voor het beperken van het risico beschikt het pensioenfonds over verschillende instrumenten zoals toegelicht in hoofdstuk 4. De aandacht voor biodiversiteit is in een aantal gevallen reeds geïntegreerd. Het instrumentarium voor biodiversiteit is wel nog volop in ontwikkeling en momenteel nog onvoldoende om een gericht beleid op te voeren vanwege de beperkte beschikbaarheid van locatiegegevens per onderneming.

In de screening kijkt het pensioenfonds naar eventuele activiteiten die biodiversiteitgevoelige gebieden beïnvloeden (een indicator waar bedrijven en vermogensbeheerder vanuit de CSRD- en SFDR-wetgeving over gaan rapporteren), ESG-ratings en betrokkenheid bij milieugerelateerde controverses van bedrijven. Daarnaast screent het pensioenfonds de eigen afhankelijkheid en impact. Het best-in-class beleid reduceert het aantal bedrijven met een negatieve impact al in enige mate.

Het pensioenfonds voert wel een gericht beleid met uitsluiting en engagement. Er is voldoende kennis om sectoren met een hoge impact te identificeren en om vervolgens de dialoog te voeren met deze ondernemingen of deze uit te sluiten (zoals de kolenmijnbouw). De focus van engagement rond biodiversiteit richt zich op het tegengaan van ontbossing en de bijdrage aan de voedseltransitie. De uitvoering vindt plaats volgens het engagementbeleid van het pensioenfonds. De fiduciair vermogensbeheerder van BPFL is mede namens het pensioenfonds betrokken bij het collectieve engagementinitiatief Nature Action 100+. In dit initiatief wordt met bedrijven gesproken over het om beleidsvorming te stimuleren en concrete doelstellingen om de biodiversiteitsvoetafdruk te verkleinen te formuleren.

Risicobeheer van biodiversiteitsverlies

Identificatie en beoordeling van klimaatgerelateerde risico's

Het risico van biodiversiteitsverlies is geïdentificeerd in de vorige sectie onder 'Assess' in het LEAP raamwerk. De volgende sectie gaat nader in op het beheer van dit risico.

Het beheer van biodiversiteitsverlies

Er zijn twee manieren waarop het pensioenfonds biodiversiteitsverlies in de beleggingsportefeuille beheerst: 1) verlaging van de blootstelling en 2) beperking van het biodiversiteitsverlies. Dit wordt meegenomen in de vormgeving van het beleggings- en MVB-beleid, de invulling per categorie en in de externe communicatie.

De blootstelling kan worden verlaagd door de strategie of allocatie in de beleggingsportefeuille te wijzigen. Een voorbeeld is het verkopen van beleggingen in bedrijven met een sterke afhankelijkheid van ecosysteemdiensten (denk hierbij aan gebruik van water of bodem) en bedrijven met een grote impact op biodiversiteit (denk hierbij aan uitstoters van broeikasgassen of vervuilers van oppervlakte water).

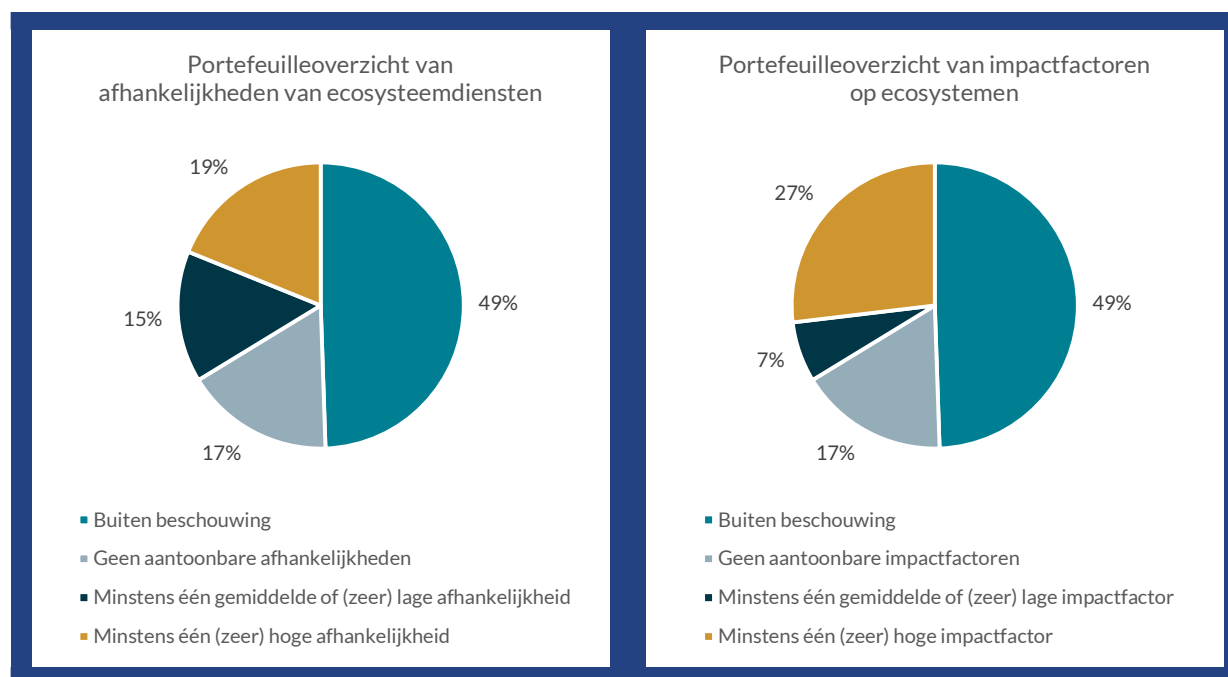
Voor het beperken van het risico beschikt het pensioenfonds over verschillende instrumenten zoals toegelicht in hoofdstuk 4. Het instrumentarium voor biodiversiteit komt terug in de vorige sectie onder 'Prepare'.

Het pensioenfonds monitort de klimaatrisico's met (key) risico indicatoren (KRI) per duurzaamheidsrisico en brengt hierover verslag uit in diverse rapportages. Het gebruik van KRI's helpt het pensioenfonds inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het risico. Zo wordt ook duidelijk of de blootstelling van het risico nog binnen de gestelde norm valt. Als dit niet het geval is kan worden overwogen of er een verdere aanscherping van de risicobeperking nodig is en wordt de risicobeheercyclus van het betreffende klimaatrisico opnieuw doorlopen. Het is ook mogelijk dat de beheersing van een duurzaamheidsrisico leidt tot andere ongewenste effecten, bijvoorbeeld te hoge kosten of een sterk afwijkende portefeuille. Dit kan een reden zijn voor een strategiewijziging.

Op moment van opstellen van het beleid is databeschikbaarheid voor biodiversiteit nog een punt van aandacht. De fiduciair vermogensbeheerder onderzoekt welke KRI's passend zijn voor het meten van biodiversiteitsverlies. Momenteel wordt al gekeken naar maatstaven van MSCI zoals controversies, maar het doel is om tot één maatstaf te komen voor een biodiversiteitsvoetafdruk i.c.m. een maatstaf voor gevoeligheid van biodiversiteitsverlies op basis van locatie.

Metingen en doelen van klimaatrisico's en positieve bijdrage

Het LEAP raamwerk van TNFD schrijft voor dat financiële instellingen ten eerste de huidige stand van zaken met betrekking tot biodiversiteit dienen te onderzoeken. BPFL heeft indicatief de impact op biodiversiteitsverlies en afhankelijkheid van ecosysteemdiensten binnen de portefeuille laten onderzoeken door haar fiduciair vermogensbeheerder. Van het totaal belegde vermogen is voor 51% gegevens beschikbaar voor de analyse. Hieruit blijkt dat 19% van het totale belegde vermogen een hoge of zeer hoge afhankelijk heeft van minstens één ecosysteemdienst. Ook is gebleken dat 27% van het totale belegde vermogen hoge of zeer hoge impact maakt met minstens één impactfactor. Het figuur hieronder geeft de resultaten weer van de afhankelijkheid- en impactanalyse.

In het MVB-jaarverslag toont BPFL zijn de afhankelijkheid van en de impact op biodiversiteit. Daarbij wordt ook verslag gedaan van de effecten van het instrumentarium. Daarnaast rapporteert het pensioenfonds over biodiversiteit in de periodieke SFDR-rapportage (Annex IV).

Bijlage IIc: Toelichting thema Arbeid

Deze bijlage beschrijft hoe het pensioenfonds omgaat met het thema arbeid.

Belangrijk thema voor deelnemers en maatschappij

Dwang- of kinderarbeid, onveilige arbeidsomstandigheden, discriminatie en/of te lange werktijden. In veel delen van de wereld zijn dergelijke schendingen onderdeel van een normale werkdag. Het pensioenfonds is van mening dat economische groei pas duurzaam is als kapitaal, arbeid en grondstoffen verantwoordelijk worden ingezet en als winsten en inkomens eerlijk verdeeld worden tussen burgers, bedrijven en landen. Dit kan alleen als mensen- en arbeidsrechten worden gerespecteerd. Het pensioenfonds is zich bewust van het belang dat deelnemers hechten aan dit thema en van mening zijn dat het pensioenfonds hieraan een bijdrage moet leveren.

Daarom besteedt het pensioenfonds ook specifieke aandacht aan één Ontwikkelingsdoelstelling van de Verenigde Naties: SDG 8 (Waardig Werk en Economische Groei). Daarin komt de aandacht voor arbeidsomstandigheden en zaken die daar in hoge mate mee samen hangen terug.

Governance: de rol van het bestuur en BAC

De governance van dit thema is gelijk aan de algehele governance-inrichting van het pensioenfonds. Dit is nader toegelicht in hoofdstuk 7.

Algemene arbeidsgerelateerde risico's en kansen voor een positieve bijdrage

Schendingen van mensen- en arbeidsrechten zijn niet alleen ethische kwesties maar kunnen ook (grote) negatieve gevolgen hebben voor bedrijven, en daarmee de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds. Dergelijke risico's omvatten:

- **Reputatieschade:** Hedendaags geven stakeholders meer aandacht aan sociale bedrijfsvoering. Bedrijven die onvoldoende aandacht geven aan goede arbeidsomstandigheden hebben een hogere kans op kritiek. Dit kan leiden tot het verlies van klanten en investeerders.
- **Juridische risico:** Bedrijven kunnen aansprakelijk worden gesteld voor betrokkenheid bij dergelijke schendingen, wat kan resulteren in boetes, rechtszaken of andere juridische consequenties.
- **Operationeel risico:** Slechte arbeidsomstandigheden kunnen leiden tot arbeidsconflicten, stakingen en een hoog verloop van werknemers. Dit kan de bedrijfsvoering verstoren en de productiviteit verminderen.

Winstgevendheid en toekomstbestendige bedrijfsvoering gaan hand in hand met het respecteren van mensen- en arbeidsrechten. Investeren in bedrijven en/of landen die deze rechten respecteren past bij een langetermijnbelegger. Daarnaast wordt een maatschappelijke verantwoordelijkheid genomen, omdat er in toenemende mate aandacht wordt gegeven aan inclusiviteit, gelijkheid en respect voor de rechten van werknemers binnen de maatschappij.

Strategie van het pensioenfonds voor risicobeheersing en positieve bijdrage

Het pensioenfonds wenst haar negatieve impact op de arbeidsomstandigheden te voorkomen, en waar mogelijk te verbeteren, zoals uiteengezet in de International Labor Organisation (ILO) conventies, de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO Richtlijnen), VN Global Compact principes en de VN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's). Hiermee worden bovenstaande beleggingsrisico's eveneens geminimaliseerd.

Om deze doelstelling te bereiken maakt het pensioenfonds gebruik van verschillende instrumenten. Zo wordt binnen de beleggingscategorieën aandelen (inclusief beursgenoteerd vastgoed), bedrijfsobligaties en EMD een best-in-class beleid toegepast. Naar verwachting belegt het pensioenfonds op deze manier in bedrijven die aandacht geven aan goede arbeidsomstandigheden en verkleint het de kans dat het pensioenfonds belegt in bedrijven die de beginselen van het VN Global Compact en/of van de OESO-richtlijnen schenden. Bovendien wordt periodiek gescreend en gerapporteerd op

controverses. Het pensioenfonds spreekt daarnaast met een aantal bedrijven om verbeteringen van arbeidsomstandigheden aan te moedigen en is het pensioenfonds betrokken bij het collectief Platform for Living Wage Financials (PLWF). Dit collectief spreekt met bedrijven om een leefbaar loon aan hun medewerkers te betalen en monitort de voortgang in de kritische sectoren (o.a. textiel- en voedselindustrie). Daarnaast worden bedrijven en landen die niet voldoen aan onze minimale standaarden uitgesloten. Dit is toegelicht in hoofdstuk 4 onder 'Uitsluiting (negatieve screening)'.

Het pensioenfonds wenst verder een netto positieve bijdrage te leveren aan SDG's 8 (Waardig Werk en Economische Groei).. Voor elke beleggingscategorie wordt grondig onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor het selecteren van beleggingen die bijdragen aan dit doel (positieve selectie). De portefeuille van het pensioenfonds is op deze manier meer gericht op 'arbeidsvriendelijk' beleggingen binnen het universum. De toepassing per categorie is toegelicht in hoofdstuk 4.

Risicobeheer van arbeidsgelateerde risico's voor het pensioenfonds

Identificatie en beoordeling van arbeidsgelateerde risico's

Voor de identificatie en beoordeling van arbeidsgelateerde risico's voor het pensioenfonds maken we gebruik van de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico's. Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage VII. Het pensioenfonds heeft geen materiële financiële arbeidsrisico's geïdentificeerd

Het pensioenfonds ziet de volgende materiële niet-financiële arbeidsrisico's:

1. Schending van mensenrechten
2. Veilige fysieke werkomstandigheden
3. Betrokkenheid bij kinderarbeid en gedwongen arbeid
4. Niet naleven uitsluitingsbeleid
5. Onvoldoende ESG-integratie externe vermogensbeheerders (greenwashing)

Het beheer van arbeidsgelateerde risico's

Er zijn twee manieren waarmee het pensioenfonds arbeidsrisico's in de beleggingsportefeuille beheerst: 1) verlaging van de blootstelling en 2) beperking van het risico. Dit wordt meegenomen in de vormgeving van het beleggings- en MVB-beleid, de invulling per categorie en in de externe communicatie.

De blootstelling kan worden verlaagd door een strategie- of allocatie in de beleggingsportefeuille te wijzigen. Een voorbeeld van een allocatiewijziging is het verkopen van beleggingen in bedrijven die zich direct of indirect (via de supply chain) schuldig maken aan dwangarbeid is een voorbeeld van een dergelijke allocatiewijziging.

Voor het beperken van het risico beschikt het pensioenfonds over verschillende instrumenten zoals toegelicht in hoofdstuk 4. Het pensioenfonds gebruikt bijvoorbeeld zijn stem om voorstellen op aandeelhoudervergaderingen te steunen die gericht zijn op het verbeteren van veiligheid op de werkplek en bescherming van werknemersrechten,

Metingen en doelen van arbeidsgelateerde risico's en positieve bijdrage

Het meten van risico's

Het pensioenfonds monitort de arbeidsgelateerde risico's met (key) risico indicatoren (KRI) per duurzaamheidsrisico en brengt hierover verslag uit in diverse rapportages. Het gebruik van KRI's helpt het pensioenfonds inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het risico. Zo wordt ook duidelijk of de blootstelling van het risico nog binnen de gestelde norm valt. Als dit niet het geval is kan worden overwogen of er een verdere aanscherping van de risicobeperking nodig is en wordt de risicobeheercyclus van het betreffende risico opnieuw doorlopen. Het is ook mogelijk dat de beheersing van een duurzaamheidsrisico leidt tot andere ongewenste effecten, bijvoorbeeld te hoge kosten of een sterk afwijkende portefeuille. Dit kan een reden zijn voor een strategiewijziging.

Het meten van de positieve bijdrage aan het thema arbeid

Het pensioenfonds wenst een netto positieve bijdrage te leveren aan SDG 8 (Waardig Werk en Economische Groei). Dit gebeurt door het reduceren van de negatieve bijdrage en/of het verhogen van de positieve bijdrage. Het pensioenfonds meet de bijdrage door middel van de SDG Impactscore, vertaald naar een bijdrage in euro's. De SDG Impactscore geeft aan hoeveel positieve én/of negatieve invloed de economische activiteiten van een bedrijf hebben op specifieke SDG's. De score houdt ook rekening met de operationele bedrijfsvoering: hoe beperken ondernemingen de negatieve effecten en hoe maken zij gebruik van bestaande en nieuwe mogelijkheden om positief bij te dragen aan SDG 8. De resultaten van deze metingen worden gerapporteerd in het MVB-jaarverslag van het pensioenfonds. Elk jaar kijkt het pensioenfonds of de resultaten nog in lijn zijn met de vastgestelde doelstellingen. Wanneer dit niet het geval is wordt een strategiewijziging overwogen.

Bijlage III: Toelichting OESO-richtlijnen en VN-Guiding Principles

Het fonds onderschrijft de Guiding Principles van de Verenigde Naties (UNGP's) en de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen). Deze standaarden zijn geïntegreerd in het MVB-beleid van BPFL, o.a. in het betrokkenheidsbeleid en de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico.

De OESO-richtlijnen zijn aanbevelingen van overheden voor multinationale ondernemingen. De OESO-richtlijnen vormen vrijwillige beginselen en standaarden voor verantwoord ondernemen conform de wetgeving. Op basis van deze OESO-richtlijnen dienen ondernemingen over due diligence-processen te beschikken om de actuele en potentiële negatieve impact van hun handelen op kernwaarden zoals arbeids- en mensenrechten, milieu en anti-corruptie te kunnen identificeren, voorkomen dan wel verminderen. Multinationale ondernemingen dienen ook over rapportagesystemen te beschikken om de resultaten te kunnen volgen en toelichten. Als uit de due diligence blijkt dat de onderneming zelf de negatieve impact veroorzaakt of hieraan bijdraagt, dan dient de onderneming de negatieve impact niet alleen te verminderen en te beëindigen, maar ook ervoor te zorgen dat er verhaalmogelijkheden worden geboden of herstelmaatregelen worden getroffen ('herstel en verhaal'). Als de negatieve impact direct gerelateerd is aan de activiteiten, producten of diensten van een zakelijke relatie van de onderneming, dan dient de onderneming haar invloed aan te wenden om partijen die de impact veroorzaken of hieraan bijdragen te bewegen om de negatieve impact te voorkomen, verminderen en beëindigen en verhaalmogelijkheden te bieden.

De VN-Guiding Principles inzake bedrijven en mensenrechten van de VN (Guiding Principles of UNGP's) vormen het voornaamste beleidsinstrument voor bedrijven. Aan de hand van principes kunnen zij het 'Protect, Respect and Remedy'-raamwerk van de Verenigde Naties op het gebied van mensenrechten en (multinationale) ondernemingen implementeren. De Guiding Principles steunen op drie pijlers:

1. de plicht van overheden om de mensenrechten te verdedigen;
2. de verantwoordelijkheid van ondernemingen om de mensenrechten te respecteren; en
3. toegang tot verhaalmogelijkheden of herstelmaatregelen voor slachtoffers van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen.

Deze pijlers geven weer hoe overheden en ondernemingen het raamwerk dienen toe te passen.

De Guiding Principles maken duidelijk dat de verantwoordelijkheden van ondernemingen (of beleggers) voortvloeien uit hoe zij bij negatieve impact op de mensenrechten betrokken zijn. Bepalend voor hun betrokkenheid is of ondernemingen / beleggers de negatieve impact veroorzaken, hieraan bijdragen of hieraan gelieerd zijn of zouden kunnen worden.

De OESO-richtlijnen voor de financiële sector (Responsible Business Conduct, RBC) bieden een leidraad voor hoe institutionele beleggers de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen kunnen toepassen. Ze geven aan wat de voornaamste overwegingen voor institutionele beleggers zijn tijdens het due diligence-proces dat hen helpt om maatschappelijke en milieurisico's te signaleren en hierop te reageren.

Bijlage IV: Stembeleid

Achtergrond en governance

Een van de instrumenten die het pensioenfonds gebruikt om het MVB-beleid te implementeren is het uitoefenen van stemrecht. Stemrecht verwijst naar het recht van aandeelhouders om deel te nemen aan de besluitvorming van een bedrijf. Dit is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governancestructuur voor bedrijven.

Dit beleid is van toepassing op de beleggingscategorie aandelen (ontwikkeld, opkomend en beursgenoteerd vastgoed) en geeft inzicht in de focus die het pensioenfonds aanbrengt, de standpunten binnen deze aandachtsgebieden, de uitvoering van het stembeleid en de monitoring en communicatie richting de pensioendeelnemer.

Beleid – doelstelling, uitgangspunten en aanpak

BPFL wil zijn MVB-opvattingen overbrengen op de bedrijven waarin het fonds belegt. Ook streeft BPFL ernaar om haar invloed aan te wenden om eventuele negatieve impact van haar investeringen op de maatschappij, het milieu en governance te voorkomen, te beperken dan wel te herstellen. Tevens geeft BPFL invulling aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive II (SRD II), en geeft het pensioenfonds een toelichting als dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain').

Bij de uitgangspunten van het stembeleid – ook wel bekend als proxy voting principles – staan de MVB-ambitie, het principe langetermijnwaardcreatie, en de gekozen thema's (Arbeid en Klimaat) als onderdeel van de ecologische en sociale uitgangspunten centraal. Het merendeel van de uit te brengen stemmen is gerelateerd aan goede governance (verantwoording en transparantie, beloningsbeleid) maar ook onderwerpen zoals milieu- en klimaat, eerlijke belastingbijdrage, arbeidsomstandigheden en mensenrechten zijn belangrijk.

Het fonds heeft de vermogensbeheerders en de fiduciair vermogensbeheerder gedelegeerd om indien wenselijk agendapunten voor aandeelhoudersvergaderingen ('shareholder proposals') aan te dragen, of voor de dialoog met andere stakeholders van bedrijven. Ook in het kader van class actions zijn deze partijen gedelegeerd om hier vervolg op te geven. Al deze partijen hebben tevens een beleid om belangenconflicten te beheersen.

Bij het nemen van stembesluiten zijn nationale governance codes en wet- en regelgeving relevant, terwijl in het stembeleid ook wereldwijde 'best practices' ten aanzien van corporate governance terugkomen. Het pensioenfonds leent geen aandelen uit en leent geen aandelen in van anderen ('securities lending') met als doel om de stemrechten op deze aandelen uit te oefenen. Het stembeleid dekt daarmee de gehele aandelenportefeuille van het pensioenfonds.

Governance uitgangspunten en langetermijnwaardcreatie

Het pensioenfonds neemt de volgende zaken in acht om te kunnen beoordelen of beursgenoteerde bedrijven in positieve zin voldoen aan criteria ten aanzien van corporate governance, beloning van bestuurders en bedrijfsstructuur:

- Onafhankelijkheid van de accountant en geloofwaardigheid van de accountantsverklaring.
- Integriteit, onafhankelijkheid, responsiviteit en diversiteit van het bestuur en haar commissies. Bestuursleden dienen te beschikken over de juiste vaardigheden en expertise, alsmede over voldoende beschikbare tijd om hun taken te kunnen uitvoeren.
- Bestuursbeslissingen dienen geleid te worden door een bedrijfscultuur welke duurzaamheid en langetermijnwaardcreatie ondersteunt, en bedrijven dienen hierover verantwoording af te leggen richting aandeelhouders. Dit vertaalt zich in een beloningsbeleid dat past bij deze bedrijfscultuur en transparantie en rapportage over hoe het human capital management hierop aansluit.
- Preventie van overmatige cumulatie van macht (gecombineerde CEO / voorzitterposities)
- Vergoeding aan bestuursleden dient het juiste talent aan te trekken, te behouden en te motiveren. Excessieve vergoedingen dienen zoveel mogelijk beperkt te worden: vergoedingen dienen niet significant af te wijken van industrie- en marktgemiddelden in termen van structuur en niveau. Arbeidsvoorwaarden dienen begrijpelijk en transparant te zijn voor aandeelhouders. Vaste en variabele beloningen moeten in balans zijn. Prestatie-

gerelateerde elementen moeten op eenvoudige wijze te kwantificeren zijn. Dit betekent dat ze meetbaar zijn, tijdsgebonden, vooraf vastgelegd en dat ze een directe relatie moeten hebben met de bedrijfsstrategie en operationele resultaten. Bedrijven dienen zoveel mogelijk transparantie te verstrekken over de methodes en onderbouwing die ten grondslag ligt aan (voorgestelde of toegepaste) vergoedingen, en hoe deze zich verhouden tot het salaris van de gemiddelde medewerker.

- Bedrijven waarin geïnvesteerd wordt moeten een passende kapitaalstructuur hebben en beslissingen ten aanzien van kapitaalallocatie moeten formeel beschreven worden in de jaarverslagen. In het geval van een voorgestelde uitgifte van aandelen onderzoeken we de gegrondheid van het voorstel. Voor financieringsactiviteiten die mogelijk grote invloed hebben op de waarde van de onderneming moet de uiteindelijke keuze bij de aandeelhouders liggen.
- Aandeelhouders moeten het recht hebben om te stemmen op belangrijke beslissingen, waaronder benoeming en ontslag van bestuurders, wijzigingen in bestuursdocumentatie zoals statuten, aandeleninkoop, uitgifte van aandelen, plannen voor aandeelhoudersrechten ('poison pills'), voorstellen die stemrechten wijzigingen en materiële transacties.

Ecologische en sociale uitgangspunten

Het pensioenfonds neemt de volgende zaken in acht om te kunnen beoordelen of beursgenoteerde bedrijven in positieve zin voldoen aan criteria ten aanzien van ecologische en sociale kwesties:

- Aansluiting bij internationale ESG-richtlijnen en standaarden (waaronder ook de OECD-richtlijnen voor multinationale ondernemingen).
- Vergroting van de lange termijn waarde voor aandeelhouders en belanghebbenden en brengen tegelijkertijd de belangen van de onderneming en de maatschappij op een lijn.
- Aansluiting bij erkende mondiale bestuursorganen die duurzame handelspraktijken bevorderen en pleiten voor milieubeheer, eerlijke arbeidsomstandigheden, non-discriminatie en de bescherming van mensenrechten. Hiertoe behoren internationaal erkende duurzaamheid gerelateerde initiatieven waaronder de Verenigde Naties Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI), de door Verenigde Naties gesteunde Principles for Responsible Investment (PRI), Verenigde Naties Global Compact, Global Reporting Initiative (GRI), International Labour Organization Conventions (ILO) en andere. Elk van deze bestuursorganen streeft ernaar om rapportage- en andere activiteiten te bevorderen die aansluiten bij positieve ESG-acties, waardoor financiële risico's en reputatierisico's worden beperkt.
- Aansluiting bij de ambities die zijn vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden.
- Voorstellen die bedrijven stimuleren om informatie te verstrekken over de financiële, fysieke of regelgevingsrisico's gerelateerd aan klimaatverandering. Daarbij wordt ook gekeken naar hoe ondernemingen deze risico's identificeren, meten en managen, waaronder klimaatrisico-metingen en programma's zoals GHG-emissiereductie.
- Voorstellen waarin wordt opgeroepen tot transparantie inzake werkplekpraktijken en diversiteit, belastingen, leveringsketens en algemene maatschappelijke verantwoordelijkheid.
- Voorstellen die in het algemeen goed ondernemingsburgerschap bevorderen en waarde op lange termijn vergroten voor alle belanghebbenden

Voorstellen die bijdragen aan liefdadigheidsinstellingen beperken, sturen of beëindigen worden niet ondersteund.

Implementatie

Het pensioenfonds brengt binnen de aandelenmandaten en -fondsen haar stemrecht uit volgens het stembeleid van haar vermogensbeheerders. Het stembeleid van de vermogensbeheerders is door BPFL beoordeeld als onderdeel van het managerselectie- en monitoringproces. Hun stemprofiel sluit goed aan bij de bovenstaande uitgangspunten. Het pensioenfonds heeft als voorwaarde bij aanstelling dat vermogensbeheerders helpen om te voldoen aan relevante wet- en regelgeving, waaronder de openbaarheid van de uitgebrachte stemmen en gebruik van een stemadviseur.

Monitoring en verantwoording naar deelnemers

In het MVB-jaarverslag van het fonds wordt verantwoording afgelegd over de wijze waarop is gestemd door het fonds. Daarbij is de ambitie om op kwartaalbasis te rapporteren op welke aspecten de stemmingen betrekken hadden (milieu, sociale aspecten of governance). Ook geeft het pensioenfonds (conform SRD II) een toelichting op de belangrijkste stemmingen.

Bijlage V: Engagementbeleid

Achtergrond en governance

Het fonds is zich bewust van de invloed die het zowel als aandeelhouders als obligatiehouder kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier bewust invulling aan te geven. Een van de invullingen is het uitoefenen van engagement. Engagement verwijst naar actieve betrokkenheid van beleggers bij de bedrijven waarin ze investeren. Het omvat het aangaan van een dialoog, het stellen van vragen, het delen van standpunten en het uitoefenen van invloed op bedrijven, waar (potentiële) negatieve impacts zijn geïdentificeerd, om positieve veranderingen te bevorderen.

Dit beleid is van toepassing op alle categorieën in de beleggingsportefeuille en geeft inzicht in de focus die het pensioenfonds aanbrengt, de standpunten binnen deze aandachtsgebieden, de uitvoering van engagement en de monitoring en communicatie richting de pensioendeelnemer.

Bij voorkeur werkt het pensioenfonds samen met andere gelijkgestemde pensioenfondsen en aandeelhouders. Dit vergroot de stem van onze deelnemers en hierdoor kunnen de engagementactiviteiten op een kostenefficiënt worden uitgevoerd. Een dergelijk samenwerkingsverband was tot en met 2022 onderdeel van het IMVB-convenant, ondertekent door ons en meer dan 80 andere pensioenfondsen, met als doel het bevorderen van internationaal maatschappelijk verantwoord beleggen. Deze samenwerking is sindsdien ondergebracht binnen de themagroepen van het Platform Maatschappelijke Dialoog Pensioenfondsen.

Beleid – doelstelling, uitgangspunten en aanpak

Engagement is gericht op het stimuleren van verantwoordelijk gedrag, duurzaamheidspraktijken en goede governance van bedrijven met de intentie om op de lange termijn financiële en/of maatschappelijke waarde te creëren en het verminderen van (duurzaamheids)risico's. Engagement is een van de instrumenten om de doelstellingen in hoofdstuk 2 te realiseren (o.a. een bijdrage leveren op algemene ESG-verdragen en/of onderwerpen die belangrijk zijn voor onze deelnemers) en wordt toegepast in de gehele beleggingsportefeuille, zowel in liquide categorieën zoals aandelen, inclusief genoteerd vastgoed, en bedrijfsobligaties als illiquide categorieën zoals niet-genoteerd vastgoed. Bij illiquide categorieën is de engagement meer gericht op de vermogensbeheerder ter verbetering van de duurzaamheid van de beleggingen onder hun beheer.

Om de impact en slagingskansen van onze engagement inspanningen te verbeteren, streven we ernaar om de voortgang te meten en te monitoren door duidelijke doelen, mijlpalen en tijdslijnen op te stellen. Onze engagementdoelen zijn onderverdeeld in twee varianten:

- **Engagement voor verandering:** streeft naar verandering binnen een bedrijf te realiseren door het opstellen van specifieke doelen en tijdslijnen. De verandering kan betrekking hebben op het beëindigen van negatieve impact, het bieden van herstel en/of verhaal aan benadeelden en het nemen van maatregelen om toekomstige incidenten te voorkomen in combinatie met het vergroten van de transparantie.
- **Engagement voor beleidsbeïnvloeding en samenwerking:** heeft als doel het algehele landschap van (financiële) markten en het algemene niveau van duurzaamheidsprestaties in bepaalde sectoren, markten en geografische gebieden te verbeteren.

Om de voortgang van de engagements te meten worden mijlpalen gebruikt. Elke mijlpaal vertegenwoordigt een prestatie en een stap richting het bereiken van een Specifiek, Meetbaar, Haalbaar, Realistisch en Tijdgebonden (SMART) doel. De vier mijlpalen die worden gehanteerd zijn:

- Onze bezorgdheid uiten bij het bedrijf: De kwestie wordt geïdentificeerd en onder de aandacht gebracht bij het managementteam van een bedrijf;
- Bedrijf erkent de kwestie: Het management erkent het belang van de aangekaarte kwestie voor het bedrijf en committeert zich aan het oplossen van de kwestie;

- Bedrijf onderneemt actie met betrekking tot de kwestie: Het bedrijf heeft een beleid opgesteld om de specifieke kwestie op te lossen;
- Bedrijf implementeert een beleid (afsluiting van de engagement): Het bedrijf kan duidelijk bewijs leveren dat het beleid volledig geïmplementeerd is en dat er duidelijke verantwoordelijkheid is vanuit de top om voortdurende implementatie te waarborgen.

Het pensioenfonds streeft ernaar om bij iedere engagement ten minste één mijlpaal in elke zes maanden te bereiken. Als een bedrijf niet bereid is om verder te gaan met de engagement of de totale engagement afhankelijk van de aard langer duurt dan drie tot vijf jaar, kan worden besloten om op de aandeelhoudersvergadering te stemmen tegen het management of voor aandeelhoudersresoluties. In specifieke gevallen, waar het maatschappelijke of financiële risico te groot is, kan worden besloten om afscheid te nemen van de belegging (uitsluiting). Doordat het pensioenfonds reeds uitsluitingen op onder andere de VN Global Compact Fail toepast en belegt conform een best-in-class beleid, is het mogelijk dat de positie al wordt afgebouwd voordat de dialoog is afgerond.

Implementatie

De engagementactiviteiten van het pensioenfonds zijn uitbesteed aan de fiduciair vermogensbeheerder en externe vermogensbeheerders. Zij voeren primair de dialoog met ondernemingen. Het pensioenfonds voert geen dialoog met overheden. De impact is naar verwachting zeer klein en is daarmee geen effectieve inzet van de engagementcapaciteit. De uitvoering van engagement kent drie vormen:

1. **Via fiduciair vermogensbeheerder met bedrijven: individueel en collectief**
Een van de vormen is dat de fiduciair vermogensbeheerder in gesprek gaat met bedrijven over de onderwerpen die van belang zijn voor onze deelnemers. Uitvoering door de fiduciair manager stelt het pensioenfonds in staat om invloed uit te oefenen op de engagement onderwerpen en nauwkeurig de voortgang en resultaten van de engagement te volgen. De fiduciair vermogensbeheer vertegenwoordigt het pensioenfonds in collectieve engagements.
2. **Fiduciair vermogensbeheerder met externe vermogensbeheerders**
Daarnaast voert het pensioenfonds via de fiduciair vermogensbeheerder gesprekken met de externe vermogensbeheerders (inclusief beheerders van passieve beleggingsfondsopties). In deze vorm van engagement ligt de focus op ESG-integratie. In dit geval wordt gestreefd naar aansluiting van het MVB-beleid van de vermogensbeheerder bij het beleid van het pensioenfonds (inclusief engagementbeleid) en de implementatie (waaronder rapportering) door de beheerder. Het is mogelijk dat het engagementbeleid van een externe beheerder afwijkt van het pensioenfonds. De beoordeling van de aansluiting is onderdeel van de managersselectie en -evaluatie. Het pensioenfonds heeft beperkte invloed omdat deze beleggingsoplossingen ook andere participanten kennen en de beheerders ook aandacht hebben voor hun belangen.
3. **Externe vermogensbeheerders van mandaten en beleggingsfondsen met bedrijven**
De externe vermogensbeheerders voeren net als de fiduciair vermogensbeheerder gesprekken met bedrijven. Voor een deel van de beleggingsportefeuille, de eigen mandaten of beleggingsfondsen, heeft het pensioenfonds meer invloed op de engagementwerkzaamheden van de externe vermogensbeheerder. Het pensioenfonds heeft deze beheerders de opdracht gegeven namens het pensioenfonds het gesprek aan te gaan met bedrijven waar het pensioenfonds via hen in heeft geïnvesteerd. Ook hier kan individueel de dialoog gevoerd worden of in samenwerkingsverband met andere gelijkgestemde aandeelhouders.

Monitoring en verantwoording naar deelnemers

In het MVB-jaarverslag wordt jaarlijks verantwoording afgelegd aan deelnemers over de engagementactiviteiten met bedrijven en externe vermogensbeheerders. Er wordt inzicht gegeven in bedrijven waar namens het fonds dialoog is gevoerd, de voortgang, op welk duurzaamheidsthema de dialoog betrekking heeft en het type belegging. In een aantal gevallen wordt specifiek de casus en de ondernomen stappen toegelicht. Het pensioenfonds streeft ernaar om de rapportage over engagement de komende jaren verder te verbeteren.

Bijlage VI: Landenbeleid

Achtergrond en doelstelling

Alle milieu- (Environmental) (E), sociale (S) en governance (G) -factoren zijn van invloed op de duurzame economische ontwikkeling van een land. Dit kan zowel door het mitigeren van negatieve factoren zoals kinderarbeid en milieuvervuiling, als door het stimuleren van positieve factoren zoals onderwijs en hernieuwbare energie. Landen en overheden die beleidsmatig geen prioriteit geven aan het beperken- en/of stimuleren van de juiste factoren of – die er om andere redenen niet in slagen om hier een (steeds grotere) positieve balans in weten te realiseren – zijn doorgaans controversieel. Daarom wenst BPFL hier in lijn met de OESO-richtlijnen niet bij betrokken te zijn. De OESO-richtlijnen zijn ook van toepassing voor staatsobligaties.

Negatieve impact op ESG-factoren kan zich in de context van het landenbeleid onder andere voordoen op de volgende wijze:

- Goed bestuur (Governance): er zijn sterke instituties nodig om een land te kunnen besturen en vrede, orde en veiligheid te kunnen waarborgen. Daarom zijn de institutionele factoren hierbij van belang, zoals de effectiviteit van de overheid, de politieke stabiliteit van een land en de ‘rule of law’;
- Sociaal (Social): sociaal kapitaal is van belang in een land. Burgers dienen in redelijke mate te kunnen voorzien in hun basisbehoeften (o.a. voedsel, onderdak), redelijke mogelijkheden te hebben om zich te ontwikkelen en te onderhouden (educatie en werk) en er dient voldoende sociaaleconomische stabiliteit te zijn om een toekomst op te kunnen bouwen (bijv. waarborgen van arbeidsrechten);
- Milieu (Environmental): natuurlijk kapitaal is van belang in een land waarbij de overheid haar burgers beschermt tegen natuurlijke externaliteiten, zoals natuurrampen en klimaatverandering, en er toegang is tot natuurlijke hulpbronnen, zoals water, voedsel en energie. Onder meer het beperken van klimaatverandering en beschermen van biodiversiteit zijn in belangrijke mate overheidstaken.

Om zijn betrokkenheid bij negatieve impact op dergelijke ESG-factoren te beheersen heeft BPFL een landenbeleid opgesteld. Dit landenbeleid bevat de uitgangspunten voor het identificeren van zulke vormen van impact in landen (door overheden) en geeft invulling aan de gewenste implementatie en monitoring. Dit beleid is een aanvulling op de sanctielijst, de lijst van financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU of de VN is afgegeven zoals toegelicht in het uitsluitingenbeleid.

Uitgangspunten van het landenbeleid

BPFL hanteert de volgende uitgangspunten voor het landenbeleid:

- Identificeren en vermijden van controversiële landen die negatieve maatschappelijke impacts veroorzaken en (daarmee) het risico op reputatieschade of zelfs waardeverlies introduceren.
- Het landenbeleid is van toepassing voor obligaties uitgegeven door controversiële landen en hieraan gekoppelde staatsgecontroleerde ondernemingen (EMD) en voor staatsgecontroleerde ondernemingen in controversiële landen in het universum (EME);
- Gebruik maken van ‘objectieve’ en meetbare variabelen – geen individuele landendiscussies. Deze variabelen zijn bij voorkeur publiekelijk toegankelijk en transparant met voldoende dekking;
- Zowel de E-, S- als G-factor zijn belangrijk. BPFL wenst de betrokkenheid te vermijden (door uitsluiting) als de invloed op een factor als onvoldoende wordt beoordeeld. Hierbij nemen we goed bestuur, sociale factoren en milieu en klimaat op in het raamwerk om een compleet beeld van maatschappelijke risico’s te krijgen;
- Uitlegbaarheid van het raamwerk als er controversiële zaken in het nieuws komen.

Implementatie

De volgende ESG-variabelen zijn in lijn met de uitgangspunten passend als basis voor het landenbeleid. De fiduciair vermogensbeheerder is verantwoordelijk voor de jaarlijkse screening van de landen op deze variabelen, het doorlopend monitoren van de effectiviteit en aanscherping van de variabelen:

- E. Hulpbronneninefficiëntie, gepubliceerd door Solability. Deze variabele meet o.a. energieverbruik, waterbeheer en verbruik van grondstoffen. De 10% landen met de laagste score komen in aanmerking voor uitsluiting;

- S. Global Rights Index, gepubliceerd door International Trade Union Corporation ('ITUC'). Deze index is een landenrating van arbeidsrechten en -veiligheid. Landen met de slechtste score (5+), en de 10 slechtst scorende landen, worden uitgesloten;
- G. Democracy Index, gepubliceerd door Economist Intelligence Unit ('EIU'). Deze index beoordeelt diverse governance-aspecten. De governance is onvoldoende als een land geclassificeerd wordt als 'autoritair regime'.

De toegang tot kapitaalmarkten speelt een rol bij de ontwikkeling van een land. Daarom heeft het de voorkeur om waar mogelijk 'inkomenseffecten' te voorkomen, waarbij armere landen worden uitgesloten. Daarnaast zal het universum van opkomende landen altijd controversiële activiteiten blijven bevatten. Om deze redenen zal periodiek geëvalueerd worden of de methodiek nog de juiste werking heeft. Als gevolg van het landenbeleid zal een behoorlijk deel van het staatsobligaties opkomende landen universum worden uitgesloten. De implementatie zal daarom als volgt worden vormgegeven:

- Vertaling van het landenbeleid in de index van de portefeuille. Naast de ESG-uitsluitingen wordt met de indexprovider indexregels gecreëerd om een goed belegbare portefeuille te verkrijgen, bijvoorbeeld ten aanzien van maximale wegingen van landen en ten behoeve van de liquiditeit. De index kan periodiek worden aangepast op basis van het landenbeleid. De fiduciair vermogensbeheerder zal dit proces coördineren ten behoeve van de efficiëntie.
- Selectie van een fonds- of mandaatbeheerder die de index passief zal volgen. De beheerder heeft geen invloed op het landenbeleid maar zal wel toetsen of de index belegbaar is.

Monitoring en verantwoording

In het MVB-jaarverslag van BPFL wordt verantwoording afgelegd over de naleving van het landenbeleid.

Bijlage VII: Risicobeheer duurzaamheidsrisico

Uitwerking van de risicobeheercyclus

De uitwerking van de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico's staat in een separaat document.

Bijlage VII: Fiscaal beleid

Achtergrond en doelstelling

Fiscale heffingen vormen een essentiële inkomstenbron voor overheden en zijn daarmee onmisbaar voor de stabiliteit en sociaal economische cohesie van de samenleving. Fiscale heffingen (zowel directe als indirecte heffingen) vormen daarentegen ook kosten voor het pensioenfonds die resulteren in een lager netto rendement voor de deelnemers. Het pensioenfonds tracht het evenwicht te bewaken tussen enerzijds de maatschappelijke verantwoordelijkheid van het pensioenfonds en anderzijds het realiseren van een optimaal rendement na fiscale heffingen. Het pensioenfonds wenst dit te doen door het minimaliseren van fiscale risico's en door het verlagen van de belastingdruk waarbij effectief gebruik wordt gemaakt van de fiscale mogelijkheden binnen wet- en regelgeving, met inachtneming van de missie, visie en doelstellingen van het pensioenfonds.

Uitgangspunten van het fiscaal beleid

Aan de hand van bovenstaande uitingen hanteert BPFL de volgende uitgangspunten ('Tax Principles'):

Fiscaal compliant

- Het pensioenfonds wenst te handelen naar de letter én de geest van de (internationale) fiscale wet- en regelgeving.
- Het pensioenfonds wenst hiermee fiscaal compliant te zijn. Dit houdt in het tijdig, juist, en volledig indienen van aangiften en afdragen van fiscale heffingen (al dan niet door de betreffende vermogensbeheerder) in alle voor het pensioenfonds aan de orde zijnde landen.

Fiscale pensioenfondsstatus

- Het pensioenfonds heeft een vrijgestelde status ten aanzien van vennootschapsbelasting. Het pensioenfonds wil dat in het kader van het aanhouden van bestaande of aangaan van nieuwe beleggingen wordt geborgd dat deze vrijgestelde status in effect blijft.
- Het pensioenfonds streeft naar een fiscaal gelijke behandeling als vergelijkbare buitenlandse pensioenfondsen ten aanzien van (illiquide) beleggingen die door het pensioenfonds in dat buitenland worden gehouden. Gezien de bijzondere vrijgestelde pensioenfondsstatus van BPFL is in beginsel het uitgangspunt dat slechts één keer belastingheffing plaatsvindt, onafhankelijk van de investeringsstructuur waarin het pensioenfonds is belegd. Met andere woorden, het pensioenfonds streeft naar een fiscale uitkomst waarbij het niet uitmaakt of het pensioenfonds direct of indirect investeert in een belegging.

Transparante relatie met alle stakeholders

- BPFL streeft naar een coöperatieve en transparante relatie met alle stakeholders zoals DNB, belastingautoriteiten (binnenlands en buitenlands), deelnemers van het pensioenfonds en vermogensbeheerders.
- Het pensioenfonds vraagt de betrokken vermogensbeheerders zich te houden aan het Fiscaal Beleid van het pensioenfonds en verwacht ook van andere dienstverleners dat zij op fiscaal gebied in lijn handelen met de belangen en wensen van het pensioenfonds.
- Het pensioenfonds Schilders zoekt actief de samenwerking met investeerders, bedrijven en internationale organisaties om het Fiscaal Beleid te verwezenlijken.

Fiscale planning

- Het pensioenfonds streeft vanuit haar strategische doelstelling naar een optimaal rendement door effectief gebruik te maken van de fiscale mogelijkheden binnen (internationale) wet- en regelgeving.
- Het pensioenfonds wil niet actief bijdragen aan (het mogelijk maken van) agressieve tax planning en daar ook geen gebruik van maken.

Het pensioenfonds is zich ervan bewust dat 'tax planning' een methode is om een hoger rendement te behalen. Tax planning bij beleggingen is toegestaan mits wordt voldaan aan de letter en de geest van de wet. De huidige regelgeving en algemeen geldende principes van internationaal belastingrecht dienen hierbij als uitgangspunt. Daarbij onderschrijft het pensioenfonds de waarde van de initiatieven van onder andere de OESO en de EU die erop zijn gericht om via

internationale coördinatie tot een evenwichtige wijze van belastingheffing te komen en de ‘economische werkelijkheid’ fiscaal te volgen.

Het pensioenfonds is risicomijdend met betrekking tot fiscale planning en wil zich derhalve onthouden van investeringen in fiscaal agressief geplande structuren. Dergelijke structuren (I) worden geacht niet in lijn te zijn met de huidige ‘responsible tax’ gedachte, (II) kunnen in strijd met zowel de letter als de geest van de Nederlandse en de buitenlandse wet en (III) kunnen leiden tot fiscale, financiële en reputationale risico’s

Het pensioenfonds wenst niet te investeren in beleggingen waar gebruik wordt gemaakt van ongewenste fiscale structuren:

- Het pensioenfonds zal niet investeren in structuren waarmee de te betalen belasting wordt gereduceerd door gebruik te maken van kunstmatige en fiscaal ingegeven structuren die als kenmerk hebben dat ze niet in overeenstemming zijn met de economische werkelijkheid.
- Specifiek voor investeringen in ontwikkelingslanden wil het pensioenfonds niet betrokken zijn bij fiscale structuren die kunnen leiden tot belasting grondslag erosie in het investeringsland en daarmee de duurzaamheid van investeringen kan ondermijnen. Het fonds hanteert geen verschillende standaarden voor ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden, maar in sommige ontwikkelingslanden is de fiscale wetgeving nog volop in ontwikkeling en derhalve benadrukt het pensioenfonds graag in dergelijke landen zich als verantwoordelijk investerder te willen opstellen.

Implementatie, monitoring en verantwoording – fiscale due diligence

Om te kunnen toetsen of een belegging past binnen het hierboven gestelde fiscale beleid van BPFL zal het pensioenfonds bij nieuwe beleggingen (op structuurniveau), evenals op aangewezen momenten ten tijde van het houden van beleggingsstructuren, een zogenoemde ‘fiscale due diligence’ uitvoeren om de fiscale posities van / bij een belegging inzichtelijk te maken. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen eventuele fiscale risico’s versus de kosten van beoordeling. Bij illiquide beleggingen zal gegeven de langere looptijd en het niet/of beperkt kunnen bijsturen in principe een fiscale DD worden uitgevoerd op de specifieke structuur per manager. Bij liquide beleggingen zal dit alleen plaatsvinden in het geval van bijzondere/niet gebruikelijke fiscale structuren.

BPFL hanteert als uitgangspunt voor iedere nieuwe illiquide belegging en nieuwe type fondsstructuur voor liquide beleggingen een fiscale due diligence uit te voeren dat zich richt op:

- De fiscale gevolgen van de investering;
- In hoeverre de investering vanuit fiscaal perspectief geschikt is voor BPFL (als Nederlands pensioenfonds);
- In hoeverre de investeringsstructuur fiscaal efficiënt is;
- De mogelijke fiscale- en reputatierisico’s voor BPFL in het licht van de recente (internationale) fiscale ontwikkelingen; en
- Het naleven van de compliance verplichtingen zoals verwacht van BPFL en relevante derden.

Bijlage IX: Beleid groene, sociale en duurzame obligaties

Achtergrond en governance

Een van de instrumenten die het pensioenfonds gebruikt om de doelstellingen van het MVB-beleid te behalen is via de beleggingen in groene obligaties, sociale obligaties, duurzame (gelinkte) obligaties (Green bonds, Social bonds, and Sustainability(-Linked) bonds, hierna “GSS obligaties”). Deze obligaties worden uitgegeven om specifieke milieu en/of sociale duurzame projecten of activiteiten te financieren. De obligaties stellen het pensioenfonds in staat om te investeren in projecten die een positieve impact hebben op de samenleving en het milieu, terwijl tegelijkertijd een financieel rendement wordt behaald. Het fonds heeft hiervoor beleid geformuleerd. Dit beleid is van toepassing op de beleggingscategorieën staats-, staats-gerelateerde en supranationale obligatiebeleggingen, en bedrijfsobligatiebeleggingen.⁷ De governance van deze beleggingen staat in <hoofdstuk xx> van dit MVB-beleid.

Beleid – doelstelling, uitgangspunten en aanpak

Het pensioenfonds wenst een netto positieve bijdrage te leveren aan het milieu en/of maatschappij via de <thema’s Klimaat en Arbeid, die betrekking hebben op de SDG’s 7, 8, 12 en 13>. Hiervoor belegt het fonds in GSS obligaties. Per beleggingscategorie wordt de mogelijkheid van positieve selectie onderzocht, ook rekening houdend met andere afwegingen zoals liquiditeit, yield en concentratie.

Doelstelling staats-, staats-gerelateerde en supranationale obligaties:

Het pensioenfonds streeft naar een weging van 20% voor GSS obligaties als onderdeel van de staats-, staats-gerelateerde en supranationale obligatiebeleggingen. Dergelijke obligaties worden hoofdzakelijk uitgegeven door supranationale instellingen (bijvoorbeeld Europese Investeringsbank), overheden en aan overheden gerelateerde agentschappen en dienen voor het verbeteren van het milieu, klimaat of sociale omstandigheden.

Doelstelling bedrijfsobligaties (Investment Grade):

Het pensioenfonds heeft geen specifiek streven voor de weging voor GSS obligaties als onderdeel van de categorie bedrijfsobligaties. Wel is het zo dat per eind 2023 ongeveer 10% van de als benchmark gehanteerde index als GSS obligaties geclassificeerd zijn. Dergelijke met name groene obligaties worden voornamelijk uitgegeven door bedrijven in de sectoren financials en nutsbedrijven en dienen voor het verbeteren van het milieu, klimaat of sociale omstandigheden.

Uitgangspunten en aanpak

Voor de identificatie van GSS obligaties gebruikt het pensioenfonds bij voorkeur de definitie op basis van de International Capital Markets Association (“ICMA”)⁸, en zal naar verwachting voor de groene obligaties ook de European Green Bond Standard (“EU GBS”) in aanmerking nemen wanneer deze ingaat⁹. De EU GBS geldt voor alle EU- en niet-EU-uitgevers van groene obligaties, waaronder bedrijven, overheden, financiële instellingen. De EU GBS vereist dat uitgevers de opbrengsten van hun obligatie toewijzen aan economische activiteiten die voldoen aan de vereisten van de EU-taxonomie tegen de tijd dat de obligatie afloopt.

Voor de criteria om de GSS te beoordelen wordt gebruik gemaakt van de criteria die zijn ontwikkeld door ICMA: de Green Bonds Principles, Social Bond Principles, Sustainability Bond Guidelines and the Sustainability-Linked Bond Principles. Indien de Europese GBS van kracht wordt voor groene obligaties, dan zullen de criteria van deze regelgeving worden aangehouden voor groene obligaties. De kerncriteria zien er over het algemeen als volgt uit¹⁰:

- Gebruik van opbrengsten.
- Proces van project evaluatie en selectie.

⁷ Groene obligaties worden voornamelijk uitgegeven in euro (denominated) en zijn investment grade.

⁸ Deze principes zijn richtlijnen die zijn opgesteld om transparantie, integriteit en consistentie te bevorderen bij de uitgifte en rapportage van groene, sociale en duurzame obligaties.

⁹ De EU GBS sluit aan bij de EU criteria in SFDR (Taxonomie) voor duurzame investeringen. De EU GBS treedt naar verwachting in 2025 in werking.

¹⁰ De Sustainability-Linked bonds hebben ook enkele criteria die iets afwijken van de andere duurzaamheidsobligaties, zoals de selectie van KPI’s.

- Management van opbrengsten.
- Rapportage.

Het pensioenfonds verwacht van haar externe vermogensbeheerders dat zij per GSS obligatie toezien op de naleving van deze kerncriteria. Het pensioenfonds monitort dit toezicht binnen de managermonitoring.

Additionele criteria waarop GSS obligaties worden beoordeeld zijn: landen en bedrijven dienen niet op de uitsluitingslijst van het pensioenfonds te staan.

Financiële uitgangspunten

Naast de criteria voor de identificatie van GSS obligaties houdt het pensioenfonds rekening met andere criteria en weegt deze af in de obligatieportefeuilles:

- *Liquiditeit*: het fonds heeft een doelallocatie van GSS voor de combinatie van staats, staatsgerelateerde en supranationale obligaties
- *Yield*: het fonds heeft de voorkeur voor GSS obligaties die een yield hebben die minimaal gelijk zijn ten opzichte van gelijksoortige 'conventionele' obligaties.
- *Concentratie*: het fonds bekijkt de concentratie van GSS obligaties op het niveau van de totale beleggingsportefeuille. Daarnaast nog per categorie de volgende opmerking:
 - o Staats-, staats-gerelateerde en supranationale obligaties: de concentratie is onderdeel van de totale blootstelling naar iedere emittent.
 - o Bedrijfsobligaties: geen doelstelling of restrictie

Implementatie

Staats-, staats-gerelateerde en supranationale obligaties

Het pensioenfonds belegt binnen de LDI portefeuille in staats-, staats-gerelateerde en supranationale obligaties. In de beheeropdracht heeft het pensioenfonds een expliciete doelstelling opgenomen. De beheerder legt verantwoording af of de realisatie.

Bedrijfsobligaties

Bij de implementatiekeuze van de bedrijfsobligatiebeleggingen is expliciet stilgestaan bij de aansluiting van de benchmark bij de doelstelling van de thema's en de doelstelling om een positieve bijdrage te leveren aan de SDG's. De gewenste resultaten worden naar verwachting bereikt met de geselecteerde benchmark. Indien de evaluatie daar aanleiding toe geeft kunnen extra stappen worden gezet.

Monitoring en verantwoording naar deelnemers

Het pensioenfond houdt toezicht op de doelallocatie. De monitoring van de 'use of proceeds' van de GSS obligaties worden uitgevoerd door de vermogensbeheerders. Periodiek (1-2 jaar) zal een review plaatsvinden op deze partijen.

In het MVB-jaarverslag worden jaarlijks de deelnemers en overige stakeholders geïnformeerd over de beleggingen van het pensioenfonds in GSS obligaties. Daarnaast ontvangt het pensioenfonds periodiek de realisatie van GSS beleggingen van uitbestedingspartijen.